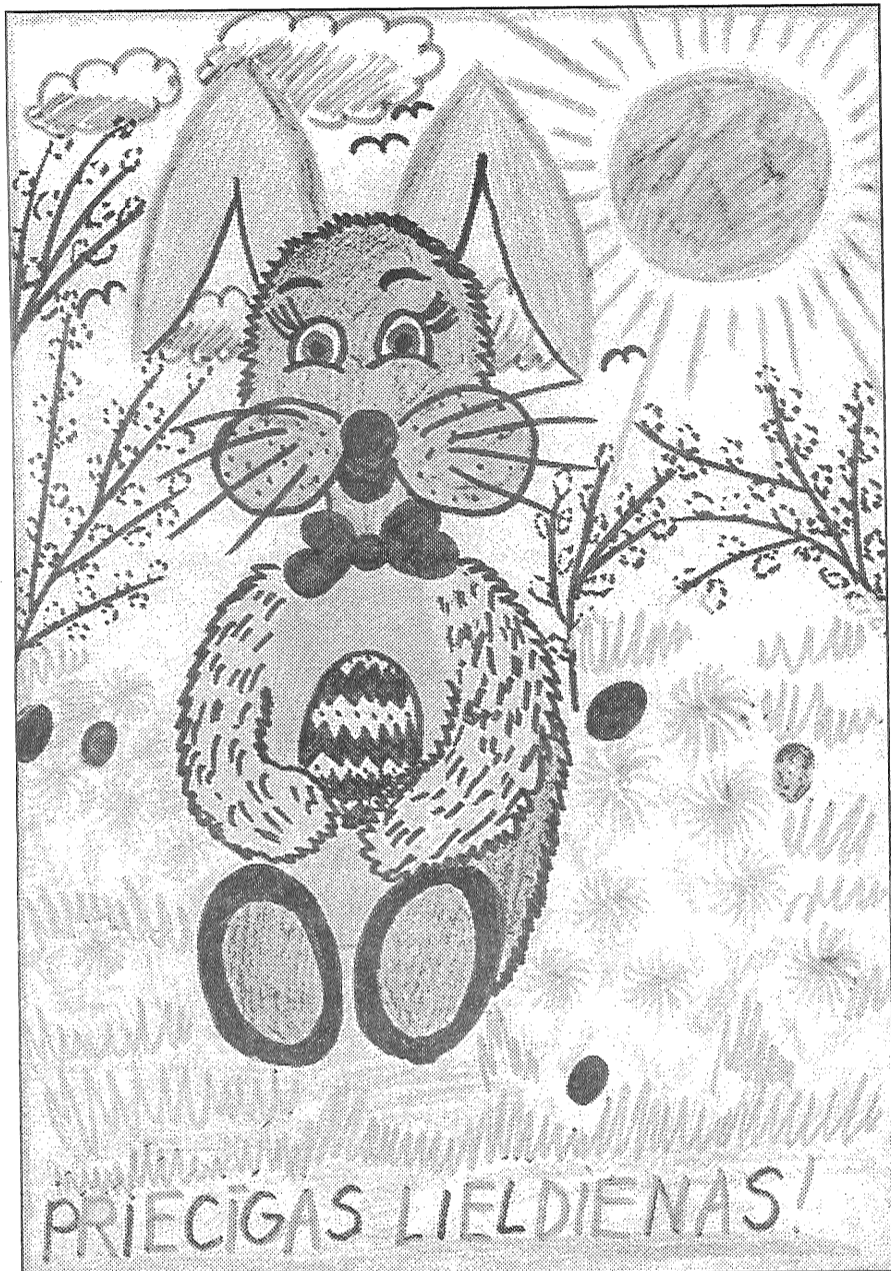

Dubultnumurs!

Ari televīzijas programma!

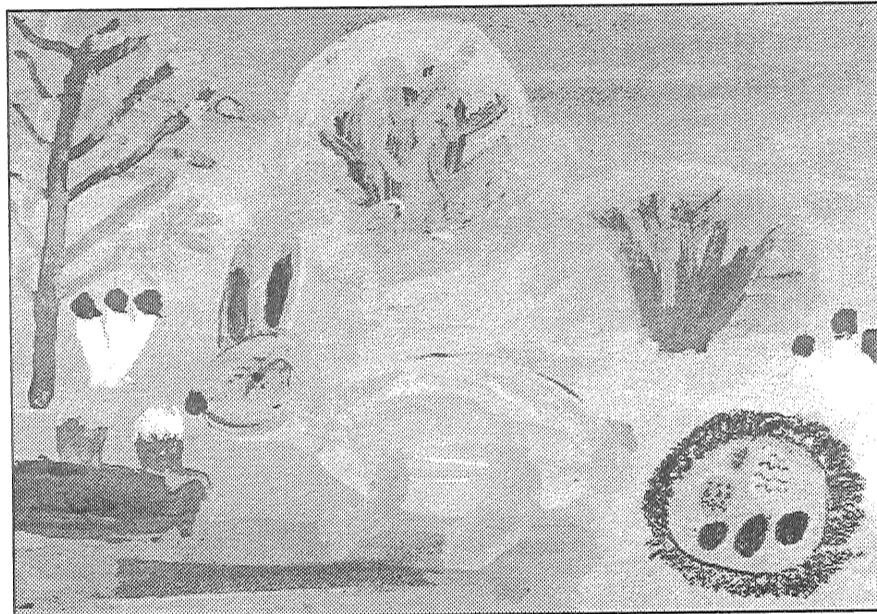
Priecīgas Lieldienas!

● Ievas Vaivodes (14 gadi, «Šķilteri», p/n Vanagi) zīmējums.

● Aijas Vasiļevskas (Riebiņu bērnudārza grupa «Bitīte») zīmējums.

● Evijas Vasiļevskas (Riebiņu vidusskolas 1. klase) zīmējums.

Lieldienām veltītos materiālus lasiet 9. lappusē.

Jasmuižas fonds saskaras ar problēmām

Lidija Kirillova

Pirms vairāk nekā gada Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzeja filiālē «Jasmuiža» izveidoja īpašu fondu, ko tā arī nosauca — Jasmuižas fonds. Šī fonda pirmais un galvenais uzdevums bija dažādā veidā vākt līdzekļus, kurus pēc tam varētu izmantot muzeja filiāles attīstībai.

Nesen Aizkalnē notika Jasmuižas fonda valdes sēde. Par apspriestajiem jautājumiem «Novadnieks» lūdza pastāstīt fonda valdes priekšsēdētāju, Aizkalnes pagasta padomes priekšsēdētāju Pēteri Rožinski. Kā galveno fonda panākumu viņš minēja faktu, ka pērn atjaunots Paulāna ceplis. Toreiz fonds palika parādā uzņēmējiem desmit tūkstošus latu. Tagad šie parādi ir atdoti, par to jāpateicas fonda valdes locekles un 7. Saeimas deputātes Antas Rugātes palīdzībai.

Šogad paredzēta ceļa darbnīcas projekta izstrāde. Šim mērķim fonds finansējumu sagādās, pārliecināts P.Rožin-

skis, taču ar projekta realizāciju var rasties grūtības, tam būs vajadzīgs laiks un krietni lielāki naudas līdzekļi. Bez tam darbnīcas ierīkošana situāciju neglābs, jo jautājums jārisina kompleksi. Nepieciešama arī Raiņa dzīvojamās mājas rekonstrukcija, neatliekami arī daudzi citi remontdarbi. Galu galā, uzskata P.Rožinskis, arī Kultūras ministrijai nopietni jāpadomā par šo lietu, jo muzejs atrodas ministrijas bilancē. Līdz šim tā uztur tikai saimniecisko daļu. Filiālē ir desmit darbinieki. Īstenībā muzejam jāpārtiek no tiem krikumiem, ko sezonas laikā iekasē no apmeklētājiem. Bet liela apjoma remontiem un rekonstrukcijām tas nav nopietni vēra ņemams finansējums.

Tieši tāpēc fonda uzdevums — meklēt alternatīvas līdzekļu ieguves iespējas, tas ir, piesaistīt sponsorus, ar Saeimas deputātu palīdzību meklēt kontaktus, visbeidzot — piepulcināt fondam jaunus biedrus. Pašlaik Jasmuižas fonda biedri ir trīspadsmit rajona pašvaldības, nepilns desmits fizisko personu, kā arī vairākas juridiskas personas. Ja arī fonda biedru skaits un līdz ar to arī dalības maksa

pieaugtu, cik ilgi ar tādiem līdzekļiem un sponsoru dāvinājumiem lai iztiek, negaidot atbildi, jautā P.Rožinskis. Galu galā Aglonas bazilika un Raiņa muzejs «Jasmuiža» ir praktiski vienīgās vietas Preiļu rajonā, ko gadā apmeklē ne jau desmiti vai simti, bet tūkstoši cilvēku.

Savu viedokli par Jasmuižas fonda darbu izteica arī Preiļu rajona padomes izpilddirektore Aina Pastore. Raiņa muzejs nav rajona padomes iestāde, tāpēc būtu negodīgi no padomes gaidīt lielu finansējumu, jebkurā gadījumā priekšroka tiks dota pašvaldības iestādēm un uzņēmumiem.

Pērnvasar atjaunotais Paulāna ceplis ir lieliska iespēja sākt aktīvi darboties. Nu var mēģināt apmācīt jaunus podniekus. Ja ceplī notiks kādas aktivitātes, ja tās būs regulāras un saistošas, uz muzeju tieksies arī tūristi un interesenti, viņi gribēs redzēt procesu, ar prieku iesaistīsies darbā pašī. Galu galā arī tā var pelnīt naudu, vienīgi kādam ar to jānodarbojas. Bet tie ir diskutējami un apspriežami jautājumi. Svarīgi, ka muzejs pastāv, fonds darbojas.

Pašvaldības un vienotā informācijas sistēma

Lidija Kirillova

18. aprīlī no semināra Satiksmes ministrijā par valsts investīciju programmas projekta «Pašvaldību vienotā informācijas sistēma» realizācijas metodiskajiem un praktiskajiem jautājumiem atgriezās Preiļu rajona padomes priekšsēdētājs Arvīds Soldāns un rajona padomes attīstības plānošanas nodaļas vadītājs Pēteris Romanovs. Viņš «Novadniekam» pastāstīja, ka seminārā piedalījušies pašvaldību vadītāji, plānotāji, izpilddirektori — to pašvaldību pārstāvji, kur plāno ieviest vienotās informācijas sistēmas.

Pašlaik projektam «Pašvaldību vienotā informācijas sistēma» iesniegti 20 pieteikumi. Tajā skaitā trīs pieteikumi ir no Preiļu rajona — Preiļu rajona padomes projekta «Informācijas un pakalpojumu centra veidošana» pieteikums, kā arī pieteikumi no Preiļu pilsētas domes un Rušonas pagasta padomes. Tāpēc, prognozēja P.Romanovs, Preiļu rajonam ir reālas iespējas saņemt atbalstu.

Pašlaik tiek izstrādāts Cēsu pilsētas informātikas pilotprojekts. Kopumā projekta īstenošanai no valsts investīciju programmas paredzēti aptuveni 300 tūkstoši latu.

■ Ceturtdienas intervija

Provinces kinoteātris un tā saimnieks

Lidija Kirillova

— Preiļu rajonā jūs pazīst kā kinoteātra «Ezerzeme» saimnieku. Daudzi noteikti vēl atceras arī Latgales televīzijai filmētos sižetus par notikumiem pilsētā un rajonā. Taču neviens nezina, kā jūs nonācāt līdz tādai romantiskai padarišanai kā kino rādīšana. Pirms gadiem divdesmit vai trīsdesmit jauniešiem gājieni uz kino bija viena no labākajām izklaidēm.

— Viss sākās bērnībā. Un tā līdz šai baltai dienai — foto, kino, video. No pirmās iepazīšanās ar fotoaparātu. Un nopietni. Sāku Daugavpils rajona Špoģu vidusskolas ceturtajā klasē, kad mani uzņēma fotoamatieru pulciņā. Tajā laikā fotografēšana bija modē. «Comi», viens otru pārspēdami, mēģināja ko interesantu dabūt gatavu. Laukos visi gados jaunākie kaimiņi bija ar fotografēšanu kā saslimuši. Tagadējais Preiļu Valsts ģimnāzijas pasniedzējs Francis Livmanis mūspusē bija celmlauzis šajā lietā. Mans pirmais fotoaparāts bija «Smena-4». Vēlāk izprasīju mātei «Fed-3». Jā, tas jau bija lepns, glauns aparāts, ar kuru varēja labas bildes taisīt.

No fotopulciņa jaunākā biedra izaugu līdz tā vadītājam. Pie manis glabājās visa fototehnika, ķimikālijas, kabineta atslēgas. Citi no skolas balles mājās gāja, es izlīdu no savas laboratorijas. Citi sporta zālē «mačoja», es pa foto vannītēm. Par to ne vienreiz vien krietni dabūju trūkties gan no skolotājiem, gan no mātes.

Bet bija arī lietas, par kurām uzteica. Vienreiz nedēļā iznāca skolas fotoavīze, kurai es biju tas galvenais veidotājs. Meitenes palīdzēja tikai bildītes salīmēt. Pirms pāris gadiem, kad svinējām 25 gadu jubileju kopš skolas beigšanas, dažas savas bildes redzēju izstādē. Viena pat izmantota skolas oficiālajā bukletā.

— Vai bērnībā un jaunībā patika iet uz kino?

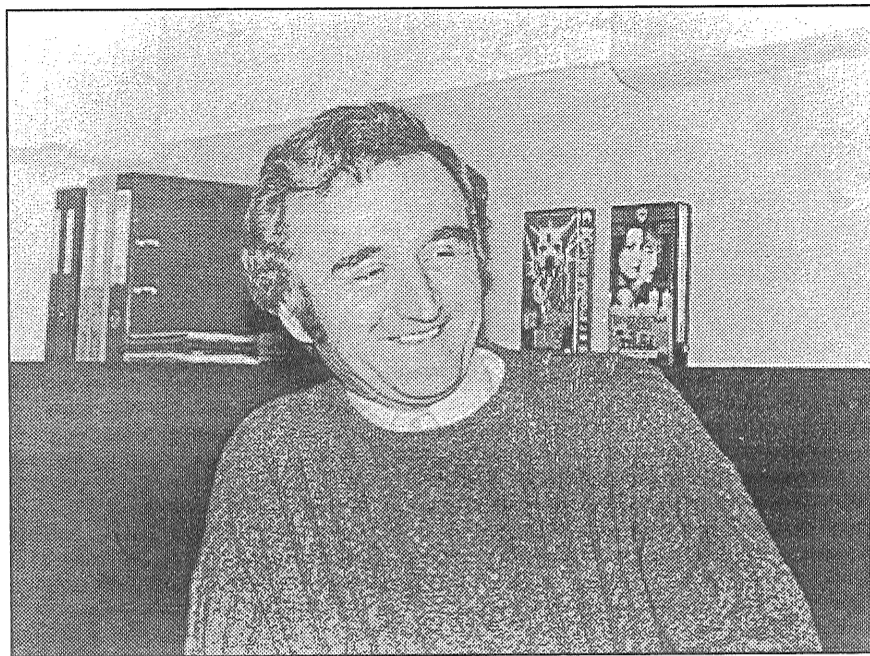
— Kā tad citādi! Kad vien bija iespējams. Vēl tagad uzskatu, ka viena no labākajām filmām toreiz bija «Spartaks». Tikko uz ekrāniem izgāja «Traka, traka pasaule». Asaras pār vaigiem tecēja un vēders no smiekliem sāpēja. Varbūt tāpēc, ka toreiz visi iespaidi likās svaigāki un satraucošāki.

— Tad jau, acimredzot, bija arī sapnis kļūt par kinorežisoru vai operatortu?

— Jā, gribēju kļūt par kinooperatoru. Taču Latvijā šo lietu nemācīja, bet ģimenes finansiālie apstākļi neļāva man braukt studēt uz Maskavu. Tāpēc beidzu Rīgas 3. tehnisko skolu kā kinomehāniķis. Šajā skolā daudzi mācījās labprāt vēl arī tāpēc, ka mācību laikā puīši tika atbrīvoti no dienesta armijā, tajā stājās arī tie, kuri mēģināja tikt Rīgas kinostudijā. Arī es zondēju, vai nevar iekārtoties kaut vai par apgaismotāju. Taču man nebija Rīgas pieraksta.

— ...un nācās doties uz Preiļiem?

— Nē. Pēc skolas nācās dienēt armijā, tas bija pavisam tuvu pie Polārā loka un pie baltajiem lāčiem. Starp citu, pats kopā ar draugu uz turieni izprasījies. Bet Preiļos ieradās 1975. gada 15. janvārī, un tas bija nejauši, jo nosūtījums bija uzrakstīts uz Rēzekni. Laikam gan tikai vidējā un vecākā paudze zina, ka tagadējā sporta kluba «Cerība» vietā bija kinoteātris «Zvaigzne», kas kļuva par manu pirmo un vienīgo darba vietu. Preiļu rajona kinodirekcijas pārziņā bija divi kinoteātri un 40 kinoiekārtas pa visu rajonu. Ja sūtīja, vajadzēja braukt rādīt filmas kaut vai uz Turkiem. Atce-

ros, ka sākumā kinodirekcijā bija 52 štata vietas. Jaunuzceltajā «Ezerzemē» vien strādāja 18 cilvēki. Pašlaik gan iztiekam ar pieciem sešiem.

— Kas šo gadu laikā noticis ar kinomaksu?

— Nekas nav noticis. Mainījusies ir cilvēku psiholoģija, viņu intereses. Bet to ietekmē ārējie apstākļi, valstī un sabiedrībā notiekošais. Uzskatu, ka pašlaik kino veidošanas un kino demonstrēšanas jomā dziļākais pagrimums jau ir garām. Mākslinieki domā, taisa lielus projektus. Viens no tiem ir par kinoteātri Rīgā, kur būtu daudzas skatītāju zāles, kur vienlaikus rādītu daudzas filmas. Pašlaik trūkst telpu, tāpēc var parādīt tikai nelielu daļu no filmām, ko cilvēki labprāt skatītos.

Bet tā ir cita pasaule. Pie mums viss savādāk un procesi notiek daudz lēnāk. Visgrūtākie bija 1995. un 1996. gads, bet pagājušajā un aizpagājušajā gadā skatītāju skaits pieauga un turējās ap 12 tūkstošiem ik gadu. Filmu iznomātājiem grūti saprast, kāpēc pie mums cilvēki tomēr tik maz iet uz kino, lai gan biļetes maksā nieka 50 santīmus. Jā, rīdziniekiem varbūt tie ir «nieka», bet mūsu skatītājiem tā ir nauda, kura vispirms septiņreiz jāpagroza pirkstos, lai izlemtu — iet uz kino vai nopirkt ko vakariņu galdam.

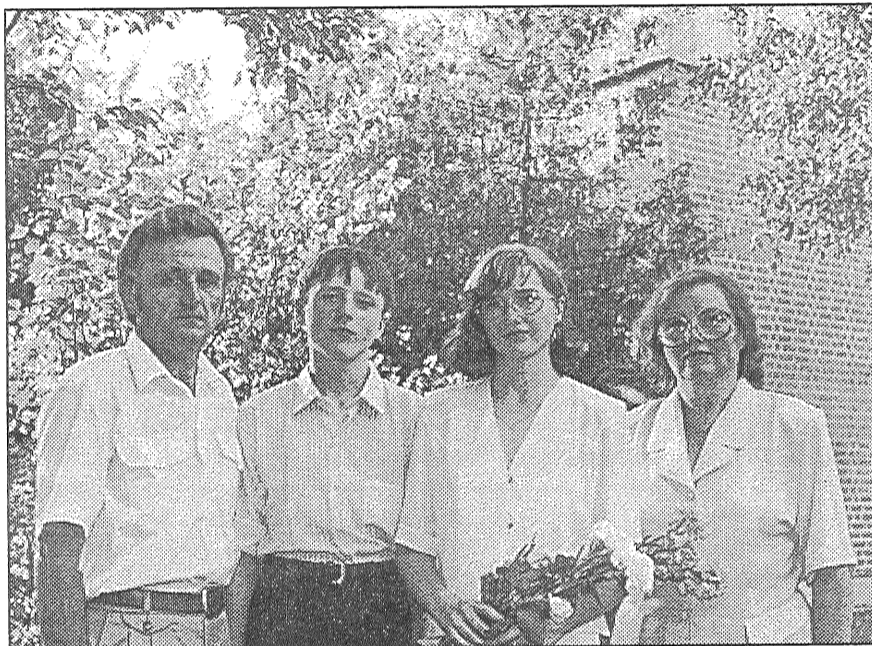
— Vai tiesa, ka Preiļi Latgalē ir vienīgā pilsēta, kur joprojām darbojas kinoteātris?

— Jā, Latgalē mēs esam vienīgie, kas spēja saglabāt kinoteātri. Daudzi varbūt tagad arī gribētu to lietu atjaunot, bet vajadzīgi lieli finansiāli ieguldījumi. Daugavpilī Ķīmiķu kultūras namā direktors mēģina rādīt filmas, pie tam ar labiem panākumiem. Toties kinoteātri salaisti tūrgotāji. Tas pats Rēzeknē — kinoteātri darbojas naktsklubs, bet filmas retumis rāda piena konservu kombināta zālē. Vēl Madonā divreiz nedēļā cilvēki var noskatīties pa lentai.

Uzskatāms piemērs ir arī mūsu pašu provinces pilsētiņa Livāni. Ar urrā saucieniem pārņēma kinoteātri savā bilancē. Toreizējais mērs sīta krūtīs, sak, mēs to un mēs šito... Tie Preiļi jau nemaz nemāk strādāt. Bet izrādījās, ka tā manta nav galvenais. Māja viņiem ir, bet iekšā nekā nav.

Kur liela nauda grozās, tur visi darbi iet uz priekšu, tur cilvēki var iet uz filmu un maksāt divus latus. Mūsējie jau nav sliktāki, viņiem kino patīk varbūt daudzreiz vairāk. To apliecina mūsu organizētie bezmaksas seansi, kad, skatītājus laižot zālē, palīdz policists.

Lai vismaz pāris reizes gadā dotu cil-

● Viena no pēdējā laikā retajām fotogrāfijām, kad Zarānu ģimene fiksēta kopā: Jānis (seniors), Jānis (juniors), Dace un Antonina. Foto no J. Zarāna ģimenes albuma

vēkiem šo prieku, meklēju sponsorus. Paveicās ar «Latvijas Mobilo telefonu», kurš sponsorēja Ziemassvētku seansus. Laba sadarbība veidojas ar «Latvijas ceļu», kas sponsorēja dokumentālo filmu «Jaunie laiki šķērsielā», bet tagad «Baigo vasaru». Sponsorē «Latvijas Unibanka» un Hipotēku un zemes banka. Lai viņiem visiem labi veicas!

— Ko Preiļos skatās vislabprātāk?

— Absolūts mīts ir tas, ka «Ezerzemē» rāda tikai amerikāņu grāvējus. Tā nav. Televīzijas programmā vienā dienā var saskatīt vairāk grāvēju nekā pie mums mēnesī, aprīlī, piemēram, nav neviena. Vislabprātāk cilvēki skatās komēdijas. 1998. gadā no 78 izrādītajām filmām 21 bija komēdija. Pērn šie skaitļi bija attiecīgi 84 un 27. Jā, amerikāņu filmas tomēr ir pārsvarā. Daļa Preiļu inteliģences man pārmet, sak, rādi Eiropas filmas, man tā Holivuda nepatīk. Rādījām. Gan «Oņeģinu», gan «Sibīrijas bārdzini». Bet kur viņi bija — inteliģentie skatītāji? Atnāca tie, kuri nāk arī citreiz, klagātāju nebija neviena.

Vislabprātāk Preiļos skatās labas, tautā iemīļotas filmas. Aizpērn Steiča «Likteņdzirnas» noskatījās 3712 cilvēki. Ceru, ka iepatiksies arī «Baiga vasara». No šīs filmas rezultātiem būs atkarīgs arī tas, kad Preiļos rādīsīm jauno Streiča filmu «Pagastmājas mistērijas», kuru pašlaik vēl tikai montē.

— Kāda ir publika?

— Tas ir atkarīgs no filmas temata. Uz «Likteņdzirnu» pirmo seansu nāca

JĀNIS ZARĀNS — pašlaik individuālā uzņēmuma «Sizets» vadītājs. Pats apgalvo, ka jūtoties 44 gadus vecs, lai gan pasē rakstīts, ka esot drusku vairāk.

Ūdensvīrs, kurš horoskopiem «īpaši netic», «gandrīz netic» vai «ir vienaldzīgs». Tomēr zina, ka sieva Antonina ir Mežāzis, meita Dace — Skorpions, bet dēls Jānis — Auns.

Bez visām ar kino, foto un video saistītajām lietām par vērā ņemamu nodarbošanos uzskata vēl arī makšķerēšanu. Tikai ne zemleus, pasarg, Dievs, bet vasarā, kad ir silti un patīkami. Tomēr pēdējo atpūtas reizi ar makšķeri neatcerējās. Divu nedēļu atvaļinājumu pēdējo reizi baudījis 1995. gadā.

Foto: M. Rukosujevs

Ivara Kalniņa fani. Pēc filmas cēlās kājās un applaudēja kā koncertā. Uz «Romeo un Džuljetu» un uz «Titāniku» nāca ģimnāzistes, jūsmīga un jauka publika.

Priecājos, ka uz kinoteātri nāk bērni. Mums izveidojusies lieliska sadarbība ar daudzām rajona skolām. Daudzi skolotāji par filmā redzēto kopā ar bērniem spriež klasē. Diemžēl ir arī tādi pedagogi, kuriem galvenais ir nosēdināt bērnus zālē un tad kādu laiku viņi ir brīvi.

Man patīk seansa laikā lūkoties skatītājos. Patīk vērot viņu sejas, žestus. Citreiz māmiņas, kas atnākušas kopā ar saviem mazuļiem, uz filmā notikušo reaģē daudz brīvāk un atraisītāk nekā bērni. Tad ir gandarijums, ka cilvēkiem sagādāta kāda drusciņa prieka. Toties ilgi neizgaist rūgtums par tiem gadījumiem, kad pēc seansa atrodu piemēslotu zāli, salautus vai sagrieztus krēslus. Tātad — kāds var atļauties uzspļaut citu darbam un pūlēm.

— Vai jūsu bērnus bērnībā apskauda, ka tie var skatīties kino, kad patīk?

— Nezinu, vai apskauda, bet mēs neliedzām skatīties ne šausmenes, ne arī erotiku. Ja gribēs, vienalga atradīs iespēju... Tagad viņiem izveidojusies savā noteikta gaume. Dacei ir daudzpusīgākas intereses, bet Jānim tuvi nopietnie gabali. Lai ir, ko «kost», lai ir, ko padomāt. Un sākās tas no «Šindlera saraksta». Tā bija pirmā patiesi nopietnā filma, ko viņi skatījās. Man prieks, ka izbūrās cauri.

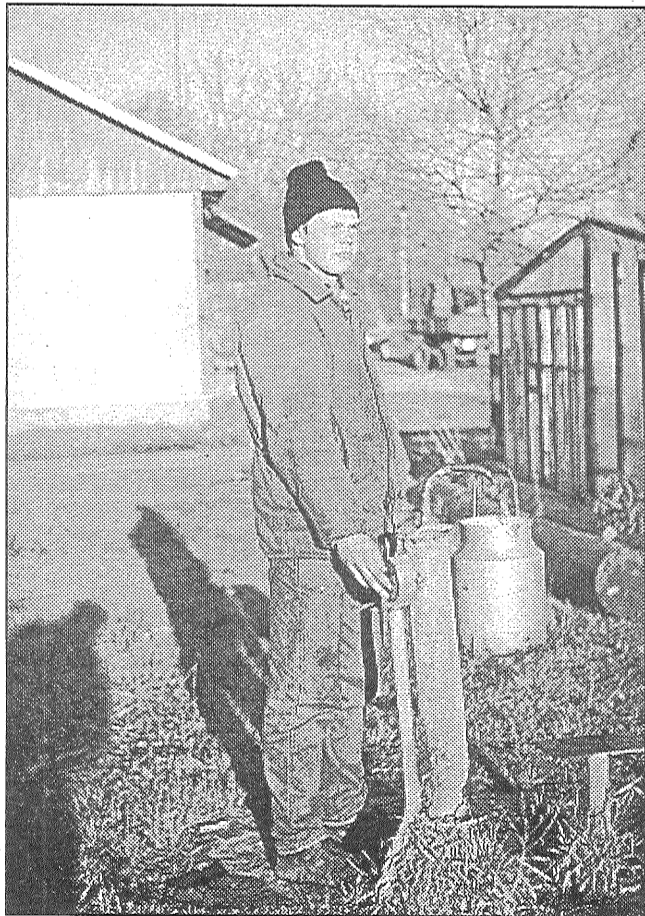
Pagalma galvenā

Antons Rancāns

Bez ūdens cilvēks nevar dzīvot, tāpēc no laika gala meklē avotus un vietas, kur rakt akas. Agrāk būvēja ar koka grodu sienām, tagad veido no betona. Aka pagalmā ieņem centrālo vietu, taču bez sava tiešā uzdevuma tai ir arī dekoratīva elementa loma, kas liecina par saimnieku gumi un kārtību.

Pirmā aka cilvēces vēsturē datēta ar apmēram 2500. gadu pirms mūsu ēras senajā Ēģiptē, kur ūdeni smēluši ar virvē iesietu ādas maisu, izmantojot sviras un trišus. Ūdensvada sistēmas pirmsākumus var meklēt tur, kur pielietoja mehānismus — grieztuves, ūdeni pēc vajadzības novadīja ar caurulēm. Līdzīga ietaise kādreiz bijusi Riebiņos, kur tas uz muižu tecējis no avota Skangeļu piekalnītē aiz parka gandrīz kilometra attālumā. Kā pastāstīja Riebiņu pagasta padomes priekšsēdētājs Voldemārs Adamovičs, šis avots tik bagāts un devīgs, ka vērts atjaunot seno sistēmu, tikai to jau modernizējot.

Interesants avots no zemes dziļēm urdz Saunas pagastā Jāņa Kozuļa saimniecības «Pundurīne» novadgrāvī. To parādīja pazīstama rīkstniece Jadviga Ciša, pa ceļam pastāstot par savām spējām un arī darbošanās specifiku. Viņas atklātajās vietās esot izraktas kādas sešas akas tiem, kuri pa lielākajai daļai būvējušies no jauna. Jāuzmeklē arī citas āderes, ēkas jābūvē tā, lai nebūtu uz krustpunktiem, kuru strāvājumi sevišķi nevēlami, iespaido pašsajūtu. Viņa strādā ar vītoli, kārklu, akāciju un citām zaru žāklītēm. Varot noteikt, cik dziļa būs rokamā aka — tas ir attālums starp divām paralēlām āderēm. Viņas tēva māja atrodas kalna galā. Kad to cēluši, neviens nav interesējies par rīkstniecību. Kad meklējuši vietu akai, tad gan saukts rīkstnieks un atradis tādu krustpunktu, no kura ūdens neizsīkst arī augstāk par apkaimes reljefu. Nācis gaismā vēl kas cits: puse mājas stāv tieši uz āderes, bet aka izrakta tuvu pamatiem un trāpīts krustpunktā.

● Ir arī tādas akas — vienkārša dzelzs «kolonka» ar āķi trauka uzkarināšanai, kuru «darbina» Edgars Salcevičs.

Savukārt takas starp mājām cilvēki laukos ieminot pa āderēm.

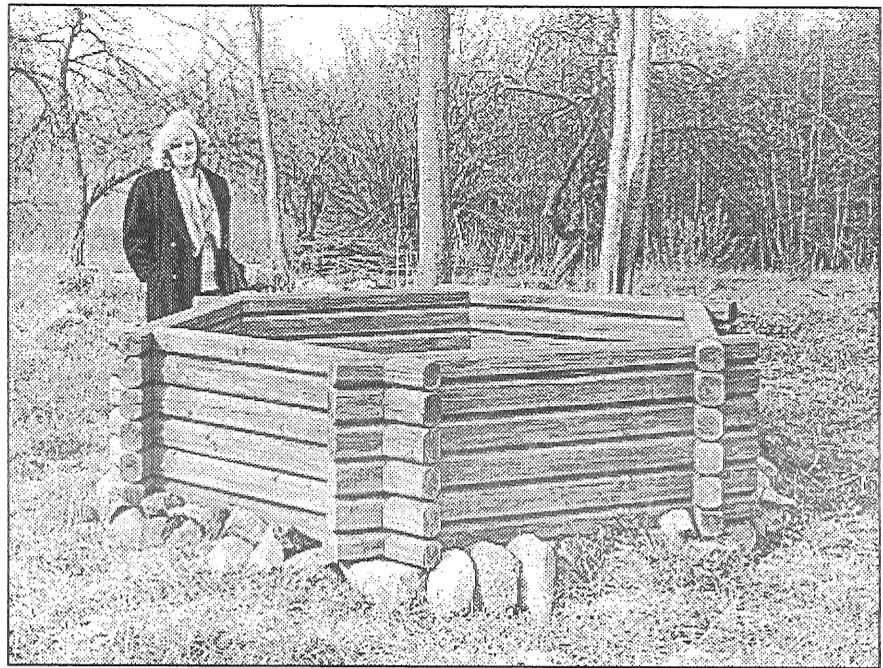
J.Kozuļš pastāstīja, ka pirms kādreizējā sīkā strautiņa pārvēršanas par melioratīvu novadgrāvī par avota esamību tūruma galā neko nenojautis. Tiklīdz tā vietu sasniedzis ekskavators, izšāvusies ūdens strūkļa. Iegādājies betona gredzenus, sak, cik augstu celsies. Vairāk par vienu gredzenu spiedienu nav cēlies, bet arī tā pietiek, lai atdzēsēšanai varētu sarindot piena kannas. Ūdens šajā avotkā dzidrs kā asaru lāse, dibenā var redzēt, kā no dziļēm spiežas apvaldītā strūkļa, jautrā dejā griežot smiltis. Pa gumijas šļūteni pārlietais ūdens aiztek otrā rezervuārā un no tā prom strautā. Ziemu un vasaru ūdens temperatūra ap plus septiņiem grādiem. Pret sniegpuiteņiem viss tiek noseģts ar skārda plāksni. Dzeršanai un saimnieciskām vajadzībām nest ūdeni no šejienes par tālu, tam kalpo aka pie mājas. Saimnieks partipējies, lai līdz lopbarības noliktavai un gatavošanas virtuvei, arī kūtij vestu silti gaiteni, tikai aka nav parocīga tādai «racionalizācijai» ziemā jābrien pa kupenām. Lai gan viņa viensēta nav kalna galā, aka tomēr dziļa: ielaiši seši gredzeni, kas balstās uz vecajiem koka grodiem. Vajadzēšot ņemt laukā. Viņš izmanto vindu — «dzērvi», kurai par atsvaru piekabināta kāpurķēžu traktora ritošās daļas «zvaigznīte» — kā jau mehanizatoram no kolhozu laikiem.

□□□

Aku skaits strauji samazinājās mūsu gadsimta otrajā pusē, sevišķi pilsētās un ciematos, kur cēla daudzstāvu dzīvojamās mājas — visām pietika ar vienu artēzisko urbumu un augstā tornī paceltu rezervuāru. Automātiskās ierīces regulē ūdens līmeni, pēc vajadzības ieslēdz sūkni. Simtiem veco aku aizbērtas kā nevajadzīgas. Tomēr mūsdienās, kad uz laukiem atgriežas pilsētnieki, jārok jaunas, arī artēziskās, ko veic kāda SIA Krāslavas pusē. Tas ir darbietilpīgs process, pa spēkam speciālistiem ar vajadzīgo tehniku. Nereti ar visu galā tiek arī saimnieks pats, piepalīdzot kaimiņiem. Izmanto apaļus cementa grodus, ko izlej īpašās koka dēlišu vai metāla veidnēs. Rūpnieciski grodus izgatavo firma «Tauma — Eikša» Rušonas pagasta Baškos.

Jauna aka no šādiem grodiem ir pie Rušonas pagasta nama. Šo vietu atradis rīkstnieks Pēteris Matisāns, grodus ieraka Egons Zalāns, Māris Raupša, Valdis Staškevičs un Viktors Lūbāns.

Pagasta centrā Aglonas dzelzceļa stacijas ciematā dzelzceļnieku Salceviču mājas tuvumā atrodas divas akas: dziļurbuma ar elektrosūkni, ko darbina motorīš «Mališ», bet no kurienes ūdens nākot ar rūsas piegādi un derot saimniecības vajadzībām, un ar rokas sūkni, kur virspusē nāk tīrs un garšīgs. Saimnieks Antons Salcevičs ir iecirkņa meistars stacijā, dēls Edgars

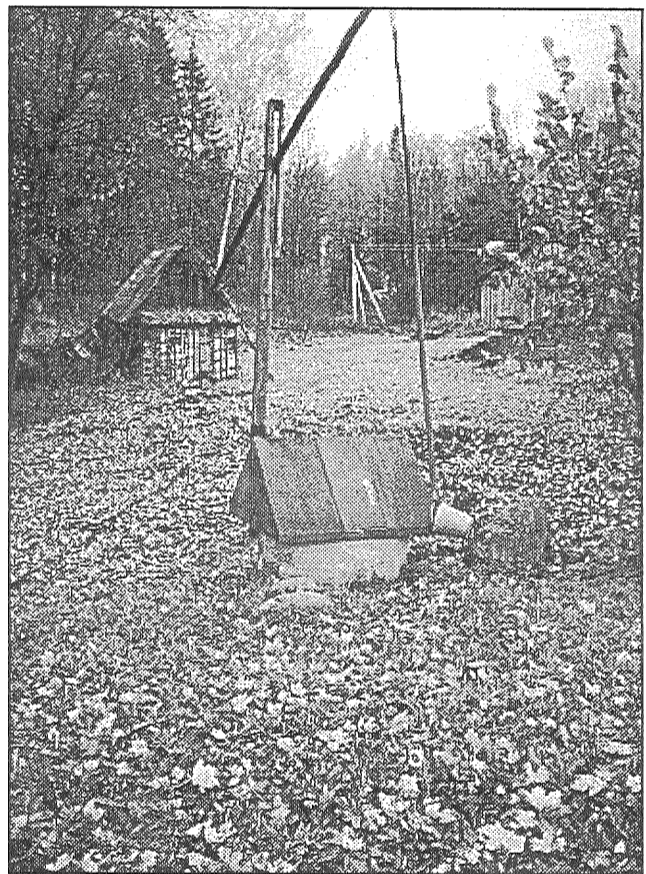

● Pie radžu akas Galēnu pagastā «Novadnieka» žurnāliste Livija Rancāne.

— ceļu montieris, māte Lidija — mājsaimniece. Arī vec-tēvs bijis dzelzceļnieks — pārmijnieks. Edgars zināja stāstīt, ka urbuma dziļums ap 50 metriem, sūkni nolaista ar trosi un viegli izceļams.

Ne visi tomēr mehanizē ūdens ieguvu, jo tas ir gan ērti, bet ieguvums nav no patīkamākajiem. Labāk nepaslinkot un pasmelt ar spaini. Aka ar vindu ir Sandras Ozolas mājas Juzefpolē Rušonas pagastā, dažu grodu dziļumā piekalnītē. Diezgan retas šādas mājas, kur pie ūdens palīdz tikt «dzērves mehānisms», bet arī te tas, kā pastāstīja saimniece, domāts tikai ciemiņiem, kuri vēlas svaigu ūdeni. Paši savām vajadzībām nospiež pogu un saņem pa krānu virtuvē. Smukumam virsmē aku Sandras tēvs Jānis Gribusts aplicis ar ķieģeļiem, uztaisījis sarkanbrūni krāsotu jumtiņu, lai iekšā nekrīt lapas, gruži.

Riebiņu pagasta Lejas Rancāru sādžā «Ūdriņu» mājās dzīvo Elizabetes Liepiņas ģimene. Uz ceļa pusi raugās sena guļbūves māja ar logu rindu — kādreiz bijusi pamatskola. Tā tomēr nav vecākā šajā ēku pudurī. No vectēviem piemiņai palikusī tradicionālajā stilā būvētā klēts un aka. Agrāk ūdens smelts ar vindu, iekarīnātu

● Aka ar svēri Sandras Ozolas saimniecībā.

● Rīkstniece Jadviga Ciša «uztaustījusi» āderi — to parāda vītola žāklītes straujā noliekšanās.

būve

tuvumā augušā lielā ievā. Kad tā savu mūžu nodzīvojusi un nogāzusies, gandrīz vai aizķerot netālu gadījušos cilvēku, nācies ierīkot grieztuvi. Ka arī tas jau tālā pagātnē, liecina zaļām sūnām apaudzis jumtiņš.

Saimniece pastāstīja, ka ūdens esot ļoti labs, tā nekad netrūkstot, lai arī aka atrodas piekalnītē, izrakta cieši blakus lopbarības gatavošanas virtuvei. Ūdens temperatūra ziemā un vasarā plus četri grādi. Tas no tā, ka akas dziļums desmit grodu. Kādreiz lejā avotainē pie pirtiņas bijusi koka grodu aka, bet tie sapuvuši un aka aizbrūkusi, melioratori vietu nolīdzinājuši. Šī gan ik pēc četriem gadiem tiek tīrīta.

Zemnieks un bitenieks Jānis Pūga Līvānu novada Rožupes pagastā Vilmaniešos pazīstams kā izgudrotājs un racionalizators. Daudz dažādības viņa talants ieviesis paša mājās, darbā un sadzīvē. Nav novārtā pametis arī aku: blakus no kuļmašīnas trumuļa uzstādīts augsts puķupods (kad smejamajā spainī paliek ūdens, to uzlej šiem stādiem. Kādās citās mājās pat granti ik pavasari pie akas jau vairākus gadus krāšņi uzzied no pļavas atnestas mitrumu mīlošs pureņu cers). Tuvumā saimniecības ēkas galā uzstādīti plaukti trauku žāvēšanai, ūdens rezervuārs, bet akas jumts izrotāts ar dzelteniem krāsotiem izskaistītajumiem, kas labi izceļas uz augļu dārza zaļā fona. Aka turpat durvju priekšā.

Rožupes pagasta Rusiņos Jēkabsona viensēta atrodas krietnā paugurā, kur tuvu virskārtai iznāk dolomīta iegulas. Agrākie īpašnieki pat nemēģinājuši rakt aku, jo domājuši, ka līdz ūdenim pārāk tālu, ar lāpstu vien bez spridzināšanas neaizklūt, izmantojuši Sumankas upīti lejā. Kāds rīkstnieks atklājis, ka tā nemaz neesot. Parakti kādi pāris metri un ūdens parādījies. Sākumā veidota plata atvere, sienas izliekot ar dolomīta gabaliem, dziļāk ievietoti daži apaļie betona grodi. Ūdeni ar sūkni padod uz māju. Izmantotā netīrā ūdens novadīšanai izrakts grāvītis gar sienmali, apejot aku, un gluži kā kādā purva akacī saaugušas vilkuvāles. Nevienš tās šurp nav nesis, sējis vai stādījis — pašas savairojušas un precīzi iezīmē grāvīša kontūru.

Interesantas ziņas par akām atrodamas Galēnu pagastā. Vispirms radžu aka Sondoros, kura tagad atjaunota kā piemiņas zīme rakstniecei un grāmatas «Ekshumācija» autorei Anitai Liepai un viņas varoņiem. Tā ir izziņas takas par rakstniecei vietām sastāvdaļa, pieminēta grāmatā un atradusies vectēva Jāzepa Sondora bijušo māju pagalmā. Dziļums — trīs četri metri, izlikta no rupji apstētām radžēm zivju zviņu veidā. Agrāk līdzīgi bijusi veidota arī augšējā virszemes daļa, tagad pēc pagasta iniciatīvas uzlikti sešstūru grodi. Apakšzemes daļa iztīrīta no aizgruvumiem, paredzēts uzstādīt grieztuvi un pielikt koka spaini — no tāda ūdens garšīgāks. Cinkotie trauki parādījušies tikai mūsu modernajā laikmetā, agrāk izmantoja no dēļiem gatavotus un kārtīgi apstīpotus spaiņus.

Vēl viena, slavena ar pamatīgu dziļumu un nekad netrūkstošu ūdeni, aka ir pie Šķesteru pakalna pagastā pazīstamas dziedātājas un rokdarbnieces Jevģēnijas Šķesteres īpašumos. Kādus pārdesmit metrus garu trosi spaiņa izcelšanai tin uz grieztuves rata. Tā atrodas 200 metru attālumā no Preiļi — Viļānu šosejas, blakus atrasts arī avots. Vēl viena aka šīs asfalta lentes malā ir Voveros. Kopš tuvējām (ceļa otrajā pusē) mājām radusies kārtīga saimniece, aka sakopta, uzlikts jauns vāks un uz tā vienmēr stāv tīra krūzīte tiem, kas vēlas nodzerties. No šejienes ūdeni svētīšanai ņemot vie-

● Elizabete Liepiņa pie vectēva laikabiedres savas sētas pagalmā.

tējās draudzes prāvests. Pie baznīcas Galēnos, netālu no vietas, kur bija vecais koka dievnams, atrodas svētā Jezupa aka — baznīca bijusi nosaukta viņa godam. To izmanto veikals.

Apbrīnojama viensētas apbūve izveidota Rudzātu pagasta Skrauču viensētā. Tajā skaitā arī ūdens ņemšanai. Gana dziļa aka (četri gredzeni) izrakta klētīs galā, bet tā pavisam tukša, jo ūdens līmenis krities arī kādu kilometru attāļā upē Saunā. Kad līmenis pacelšoties, arī akā ūdens atgriezīšoties. Bet saimnieki nav gribējuši gaidīt dabas dāvanas, citu aku ar cementa grodiem izrakuši pagalma vidū. Tajā ūdens nekad netrūkst. Ielaists sūknis ar elektromotoru, apkārtne noklāta ar cementa plāksnēm. Pagalma, kas tīrs un sakopts, malā ierīkota vieta, kur rokas un seju nomazgāt, izrotāta ar kokgriezumiem un spilgti nokrāsota. Jaunā aka rūpīgi nosepta, pāri pārliekusies brāļu Jāņa, Valentīna un Valda izgatavota «mušmīre», pie kuras kāta piestiprināta «poga» sūkņa ieslēgšanai. Šie rotājumi labi iekļaujas kopīgajā ēku apdares harmonijā. Jānis dzīvo kaimiņos un arī savu aku sapušķojis kā sievu, saka saimniece un māmuļa Anna.

● «Gāja meita uz avotu, zaļa krūze rociņā...» — tā tautasdziesmu ilustrē mazā Sintija Kozule Saunas pagastā.

● Anna Skrauča.

Īsziņas

■ Preiļu rajona padome piešķirusi politiski represētās personas statusu vēl četriem Preiļu rajona iedzīvotājiem. Tie ir Alberts Lazdāns no Jersikas pagasta, Vasīlijs Kuzmins no Līvānu novada Turku pagasta, Marija Mūrniece no Aizkalnes pagasta un Anisija Dukaļeva no Galēnu pagasta.

■ No marta vidus un līdz aprīļa vidum kinoteātri «Ezerzeme» skatāmā ekspozīcija «Otrā pasaules kara tehnika» bijusi pēdējo gadu laikā viskuņģlāk apmeklētā izstāde Preiļos, «Novadniekam» pastāstīja Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzeja direktore Tekla Bekeša. Mēneša laikā savu interesi par to izrādījuši 2544 skatītāji. Pašlaik jelgavnieka un Latvijas virsnieku interešu klubā dalībnieka Raimonda Valtera modeļi aizceļojuši uz Ludzas muzeju.

L. Kirillova

■ Izglītības likumā paredzētais algu paaugstinājums attiecas uz visiem pedagogiem, to skaitā arī uz pirmsskolas iestādēs strādājošajiem. Taču algu pirmsskolas iestāžu darbinieki saņem no vietējām pašvaldībām. Kā informēja rajona izglītības pārvaldes pirmsskolas iestāžu darba speciāliste Nellija Stauža, Aglonas bērnu dārza pedagogiskie darbinieki palikuši bez algu paaugstinājuma, jo tas nav bijis paredzēts pagasta budžetā. Bet, piemēram, Preiļu 1. bērnu dārza audzinātājam marta algas palielinājušās tikai vidēji par diviem latiem.

L.Rancāne

■ Par apvienošanās rezultātā iegūtajiem līdzekļiem no SIA «ZZ Dats» ir iegādāta Līvānu novada nekustamā īpašuma uzskaites programma, kas pašvaldībai izmaksāja 290 latus. Jaunā reģistra programma sāks darboties tiklīdz dome saņems VZD datus par nekustamajiem īpašumiem Līvānu novadā. Aprīļa beigās iedzīvotāji tiks aicināti saņemt nodokļu paziņojumus.

■ Akciju sabiedrība «Latvijas gāze» pagarinājusi apmaksas termiņu par patērēto gāzi SIA «Līvānu siltums». Šāds lēmums pieņemts sakarā ar to, ka SIA «Līvānu siltums» 1999. gada novembrī veica priekšapmaksu Ls 125 000 apmērā par novembri, decembri, janvāri un daļēji arī februāri patērējamo gāzi. Patēriņa apmaksas termiņš par februāri un martu pagarināts līdz 30. aprīlim, bet par aprīli līdz 10. maijam.

■ Projekta SUPERBS ietvaros no 13. līdz 18. aprīlim Zviedrijā uzturējās Līvānu novada domes priekšsēdētājs Visvaldis Gercāns un projekta vadītājs Latvijā, fizikas zinātnu doktors Arnolds Ūbelis. Projektā iesaistījušās 10 pašvaldības un 10 augstskolas septiņās Baltijas jūras valstīs ar mērķi izstrādāt līdzsvarotu katras pašvaldības attīstības modeli, kas būtu balstīts uz cilvēka un vides mijiedarbi. Brauciena laikā bija iespēja iepazīties ar divu Zviedrijas pašvaldību pieredzi, kā arī risināt sarunas par iespējamo sadarbību. Projekts ilgs līdz šī gada augustam, tajā iesaistījusies arī Jelgavas pašvaldība, pa vienai pašvaldībai no Igaunijas, Lietuvas un Somijas, divas Polijas un četras Zviedrijas pašvaldības.

■ Organizācijas «Glābiet bērnu» Līvānu novada nodaļa un Līvānu bērnu un jauniešu centrs sadarbībā ar novada domes sociālās aprūpes nodaļu organizē Lieldienu pasākumu bērniem invalīdiem un bērniem no trūcīgām ģimenēm, pastāstīja «Glābiet bērnu» Līvānu novada nodaļas vadītāja Marija Jansone. 60 novada bērniem būs iespēja apmeklēt izklaides pasākumus Daugavpilī.

G.Kraukle

Kā somi aizstāvēja pašcieņu

Kāds bija 105 dienas ilgais Ziemas karš, ko tas deva un ko ņēma. Pēc sešdesmit gadiem ir skaidrs viens — tā bija somu tautas cīņa par savu valsti, par savu pašcieņu. Viss sākās 1939. gada novembrī, kad somi sarunās Maskavā kategoriski atteicās atdot sociālisma lielvarai Hanko bāzi un trīs salas.

30. novembrī Krievijas artilērijas zaves sāka graut Somijas pozīcijas, bet dienu vēlāk Padomju Savienības informācijas birojs pavēstīja par jaunas valdības izveidošanu Somijā. Diemžēl padomju diplomātiskā un militārā presinga priekšā toreiz gluži citāda izrādījās baltiešu nostāja. «...Igaunijas un Latvijas pārstāvji jau bija Maskavā bijuši, stāstīja, ka šīs valstis esot atdevušas Padomju Savienībai zemesgabalus un atbalsta punktus flotei un lidmašīnām. Bet Somija nebija ne Igaunija, ne Latvija» (Mika Valtari «Mēs nekad nemirsim»). Staļina mērķis bija atvirzīt Somijas robežu vismaz 70 kilometru uz Ziemeļiem no Ļeningradas, iegūt savai flotei Hanko bāzi netālu no Helsinkiem. Citas valsts suverenitāte tādu ģeostratēģiju acīs — tukša skaņa. Neitrāla un nedzirdīga uz Somijas lūgumiem bija Berlīne, Stokholma, arī Vašingtona.

Ziemas karā pret 26 krievu divīzijām, tūkstoš lidmašīnām un pāris tūkstošiem tanku somi varēja likt pretim deviņas divīzijas, 75 lidmašīnas, 35 krasta aizsardzības baterijas, mantotas vēl no Krievijas impērijas laikiem. Gan uzbrucēji, gan savas zemes aizstāvji cieta milzīgus zaudējumus. Taču tā nebija sarkanarmiešu pastaiga līdz Zviedrijas un Norvēģijas robežām. Somu slēpotāju patruļu pārsteigti, krievi karalaukā pameta gan smago bruņojumu, gan kājnieku ieročus. «Sarkanā armija apbruņoja somus vairāk nekā to darīja rietumvalstis», raksta somu vēsturnieks Veijo Meri.

Kaut arī padomju armijas prestižs bija iedragāts, arī somiem tirs militārs risinājums varēja beigties pašnāvnieciski.

1940. gada februārī padomju valdība caur Stokholmu deva mājienu, ka ir gatava sarunām. Miera nosacījumi izrādījās stingrāki par Staļina sākotnējām prasībām 1939. gada novembrī. Piedevām Hanko bāzei un salām tika pieprasīta arī visa Viborgas province. Februārī krievi sāka jaunu ofensīvu Karēlijas zemesaurumā, kas bija vēl spēcīgāk un viltīgāk sagatavota. «Pagāja nedēļa pēc nedēļas, pār granātu izārdīto zemi pret somu pozīcijām lauzās sarkanarmiešu izmeklētie pulki, mēģinādami pārraut Mannerheima līniju, lai iebruktu somu zemē. Pasaule neticēja savām acīm — dienu pēc dienas visi uzbrukumi tika atsisti, pie somu pozīcijām krājās sašauto tanku rindas. Līķi izveidoja kalnus.» 1940. gada 13. martā Maskavā parakstītais miera līgums somiem bija godpilna diplomātiska izeja,

reizē paredzot arī visai smagus noteikumus. Staļina politiskais pretinieks Ļevis Trockis, jau emigrācijā būdams, to nosauca par bastardu mieru — «par diktātu pēc formas, bet satrunējušu kompromisu pēc būtības». Vairāk nekā 400 000 padomju okupētajos rajonos dzīvojošo karēļu un somu, savas sirdsapziņas spiesti, pameta ierastās mājvietas un atrada patvērumu brīvību saglabājušajā Somijas teritorijā.

Krievijas arhīvos ir pieejami jauni materiāli, no kuriem pilnīgi skaidrs, ka Staļina plānos bija anektēt arī Somiju un pasludināt to par sociālistisku republiku. Līdz ar to nav ne mazāko šaubu, ka, pat zaudējot desmito daļu savas teritorijas, Somija nosargāja neatkarību un nacionālo pašcieņu.

(NRA)

CSDD informē

Par valsts nodevu

Ministru kabineta noteikumi nr. 105 «Par transportlīdzekļu, gaisa kuģu, kuģu, mazo kuģu un jahtu reģistrācijas valsts nodevu (transportlīdzekļu reģistra nodevu) paredz jaunas — transportlīdzekļu reģistra — nodevas ieviešanu.

Acīgākie klienti jau būs ievērojuši, ka, veicot maksājumu CSDD kasē par transportlīdzekļa reģistrāciju, tiek izsniegtas divas kvītis agrākās vietas. Iedzīvotājus vēlamies informēt, ka CSDD pakalpojumi dārgāki nekļūs. Kopējā summa par transportlīdzekļa reģistrāciju (neskaitot reģistrācijas apliecības cenu) paliek līdzinējā — Ls 3,23, tikai daļa no šīs summas (Ls 1,40) tiks uzreiz ieskaitīta valsts budžetā nodevas veidā. Tām juridiskajām personām, kuras CSDD pakalpojumu apmaksai izmanto bezskaidras naudas norēķinus, valsts nodevas maksājumi veicami, norādot sekojošus bankas rekvizītus:

Saņēmējs: Valsts kase
Reģistrācijas nr. 90000050138, konta numurs 000361101

Subkonta nr. 10600009390

Saņēmēja banka: Latvijas Banka, kods 31011170

Bezskaidras naudas norēķini par CSDD pakalpojumiem:

Bezpeļņas organizācija valsts akciju sabiedrība «Ceļu satiksmes drošības direkcija»

PVN reģ. nr. LV40003345734

AKB Parekss-Banka

kods 310101708

konta nr. 0002020164

Autotirgotāji var uzelpot

13. aprīlī Saeima beidzot galīgajā lasījumā pieņēma Grozījumus likumā «Par akcīzes nodokli», kas paredz samazināt vieglo automobiļu akcīzes nodokļa likmes.

Nodokļa likmes tiks samazinātas no 1. maija. Grozījumi izstrādāti, lai novērstu situāciju, ka akcīzes nodokļa likmes ievērojami palielina Latvijā ievesto lietoto vieglo automobiļu cenas. Tāpēc ir samazinājies Latvijā no jauna reģistrēto automobiļu skaits, tiek stimulēta ārvalstīs reģistrētu automobiļu izmantošana un netiek sasniegti plānotie akcīzes nodokļa ieņēmumi.

Vislielākais akcīzes nodoklis vieglajiem automobiļiem būs jāmaksā par pilnīgi jaunām un ļoti vecām automašīnām, bet vismazākais nodoklis būs par piecus līdz septiņus gadus vecām mašīnām.

Par automašīnām, kas nav vecākas par gadu, nodoklis būs Ls 250, par gadu vecām automašīnām — Ls 200, divus gadus vecām — Ls 150, trīs gadus vecām — Ls 125, četrus gadus vecām — Ls 100. Par piecus līdz septiņus gadus vecām automašīnām nodoklis būs Ls 75, astoņus gadus vecām — Ls 80, deviņus gadus vecām — Ls 85, desmit gadus vecām — Ls 90, 11 gadus vecām — Ls 100, 12 gadus vecām — Ls 110, 13 gadus vecām — Ls 130, 14 gadus vecām — Ls 150. Par 15 gadus vecām automašīnām nodoklis būs Ls 170, 16 gadus vecām — Ls 190, 17 gadus vecām — Ls 210, 18 gadus vecām — Ls 230 un par 19 — 25 gadus (ieskaitot) vecām — Ls 250.

Finansu ministrijas eksperti lēš, ka likuma grozījumu ekonomiskais efekts varētu sasniegt sešus miljonus latu gadā. Jaunās likmes veicina līdz desmit gadus vecu automobiļu, arī vecāku, iepilšanu vietējā tirgū. Fiksētās likmes atvieglot nodokļu administrēšanu, mazinot iespējas manipulēt ar dokumentiem. Jaunajā likumā akcīzes nodoklis vairs nav atkarīgs no automobiļa dzinēja tilpuma. Tas īpaši iepriecina tos tirgotājus, kas specializējušies jaudīgu automobiļu tirdzniecībā.

Līvānu novadā notiks veselības nedēļa

Ginta Kraukle

Atsaucoties veselības veicināšanas centra aicinājumam, arī Līvānu novads iesaistījies veselības nedēļas organizēšanā savā novadā no 25. aprīļa līdz 1. maijam. Aprīļa pēdējā nedēļā visā Latvijā noritēs ar devīzi — «Viss tavai sirdij, viss tavai veselībai». Katra nedēļas diena veltīta atšķirīgai tēmai, taču mērķis viens — aicināt cilvēkus pievērsties savai veselībai, «Novadniekam» sacīja pasākumu koordinatore Renāte Šmukste.

Veselības nedēļas pirmā diena (25. aprīlis) būs veltīta garīgajai veselībai un depresijai. Fonda «Baltā māja» telpās no pulksten 10.00 interesenti varēs iepazīties ar bukletiem, video informāciju un testi, kas saistīti ar šo tēmu. Pulksten 12.00 lekcija seminārs «Kā es tieku galā ar depresiju?» (lektori psiholoģe Dz. Anspoka un psihiatrs Č. Mazulis). Lekcijas turpinājums pulksten 16.00.

26. aprīlis noritēs ar devīzi «Atmet un vinnē!» jeb dzīve bez cigaretēm. Pulk-

sten 12.00 Līvānu fonds «Baltā māja» sadarbībā ar «Centra» aptieku fonda telpās Stacijas ielā 2 rīkos informatīvu pasākumu, kura laikā iepazīstinās ar jaunākajiem pretsmēķēšanas līdzekļiem. Pretsmēķēšanas kampaņas «Atmet un vinnē!», kas vienlaicīgi notiks piecos kontinentos un simts valstīs, reģistrācijas anketu izplatīšana. Par kampaņas dalībnieku var kļūt ikviens, kas atmetis smēķēšanu. Galvenā balva — ceļojums divām personām uz Franciju. 14.00 Līvānu ģimnāzijā notiks lekcija par smēķēšanas kaitīgumu, kuru lasīs dakteris Māris Siliņš (Ģimenes centrs).

27. aprīļa dienas tēma — «Rūpējies par savu sirdi». No pulksten 9.00 līdz 17.00 Latvijas Sarkanā Krusta Līvānu pirmorganizācijas un Līvānu poliklīnikas feldšera izbraukuma vizītes uz Līvānu novada uzņēmējdarbības un iestādēm asinsspiediena noteikšanai darbiniekiem.

28. aprīļa tēma — «Sveiks un vesels». 13.00 Līvānu 2. vidusskolā lekcija «Kas ir AIDS?», kuru vadīs Latvijas jaunatnes Sarkanā Krusta direktors Renārs Pīpiķis un lektore Lelde Zēna.

29. aprīlī pulksten 13.00 Līvānu bērnu un jauniešu centrā notiks dažādi pasākumi pusaudžiem — konkursi, viktorīnas, ēdienu degustēšana, diskotēka.

Dienas tēma — «Veselīgs uzturs».

Svētdiena, 30. aprīlis, veltīta ģimenes veselībai — «Laimīga ģimene, laimīgs mazulis». Ģimeņu pasākums Līvānu kultūras namā, kuru rīko Līvānu pensionāru apvienība sadarbībā ar novada kultūras iestādēm, sāksies pulksten 14.00. «Ģimeņu ballē», kurā savu prasmī rādīs visu paaudžu pašdarbnieki, būs rotaļas konkursi un viktorīnas visai ģimenei.

Veselības nedēļa noslēgsies pirmdien, 1. maijā ar sporta dienu. 10.00 Līvānu ģimnāzijas Pastariņa sākumskolā notiks skolotājam Eduardam Kovaļovam veltīts dambretes turnīrs starp 2.-4. klašu skolēniem, kā arī individuālās sacīkstes 5.-12. klašu audzēkņiem. 11.00 laukumā pie universālveikala Maija stafetes starp Līvānu novada skolu komandām. Turpat būs vērojami aerobikas, kīkboksa, tekvan - do paraugdemonstrējumi. Novada pieaugušajiem iedzīvotājiem būs iespēja izkustēties Veselības skrējienā (750 m). 3.-4. klašu skolēnu futbola fināls spēle notiks pulksten 13.00 ģimnāzijas stadionā, bet draudzības spēle sēdvolejbolā pieaugušajiem Līvānu ģimnāzijas sporta zālē — pulksten 14.00. Basketbola spēle «precētie pret neprecētajiem» notiks Līvānu 2. vidusskolas sporta zālē pulksten 15.00.

Kā jūs svinat Lieldienas?

Sinta Golubeva ar jaunāko dēliņu, dzīvo Līvānos:
— Parasti ar ģimeni braucam uz laukiem,

krāsojam olas, paslēpjam un bērni meklē, kur Zaķis olas piedējis. Parasti viņš tās atstāj zem eglītes pagalma vidū, šķūnītī, dārzā. Olu meklētāji mums ģimenē ir divi, mazais šogad to darīs pirmoreiz. Arī manā bērnībā Lieldienas bija līdzīgas. Vispār man Lieldienas saistās ar pavasari, ar siltu, jauku laiku.

Bernhards Skrūzmanis, pensionārs, dzīvo Līvānos:

— Sestdien krāsojam olas. To darām visi kopā, arī mazdēls. Krāsojam sīpolu mizās, arī ar krāsām. Svētdienas rītā iesim uz baznīcu, protams, visi kopā. Mums ir sava māja, ja būs labs laiks, Lieldienas svinēsim ārā, svaigā gaisā.

Anna Ančipanova, pensionāre, dzīvo Līvānos:

— Lieldienās braukšu pie māsas, viņa dzīvo Pieniņu pusē. Sabrauks arī māsas bērni ar ģimenēm. No rīta noteikti iesim uz baznīcu, atnesīsim svētību. Pēc tam arī varēs priecāties. Māsa dzīvo pašā meža malā, zaļumi tālu nebūs jāmeklē.

Zina, strādā un dzīvo Līvānos:

— Pagatavojam kaut ko garšīgu, krāsojam olas. To darām jau sestdien. Izplaucētas lapiņas, pūpoliņus var pielikt klāt, bērni izgriež dažādas figūriņas, olu ietinam kaprona zeķē, nosienam un izvārām sīpolu mizās. Skaisti rakstiņi sanāk. Lieldienu rītā galdā liekam kaut ko gardāku — pirādziņus, apaļas smalkmaizītes izcepam, visiem garšo pildītas olas. Man liekas, ka īsts pavasaris sākas tikai pēc Lieldienām.

Ksenija Ivanova, pensionāre, dzīvo Līvānos:

— Dzīvoju kopā ar māsu. Lieldienās vajag olas, pašu ceptu baltmaizīti galdā. Olas parasti krāso māsa, es tikai palīdzu. Atceros, kā Lieldienas svinēja bērnībā. Dzīvojām uz laukiem, bijām trīs māsas un divi brāļi. Galva reiba, kā šūpojāmie.

Ginta Kraukle
Autores foto

Valasprieks

Palīdziet Eduardam piepildīt viņa sapni

Lidija Kirillova

Aglonas lauku slimnīcas ārsts Vadims Krimāns teica: «Ja gribat par mums rakstīt, tad iesim pie Eduarda. Šis cilvēks ir pelnījis, ka par viņu uzzina citi. Par viņa nesalaužamo gribasspēku, par ticību pasaulei un labajam, par viņa nerimtīgo garu un, protams, par viņa talantu.»

Pirms gadiem sešpadsmit līvānietis Eduards Rimša saslima ar psoriāzi. Pie tam — ļoti smagā formā. Visi ārstniecības debesu spēdekļi, pie kuriem tolaik pavisam jaunais puisis brauca meklēt palīdzību un ārstēšanu, tikai rokas vien noplātīja. Otrs tāds gadījums visā Baltijā neesot novērots, neviena medicīnas mācību grāmata neko līdzīgu nemin. Lielāko daļu no savas slimības laika Eduards pavadījis Aglonā, kur slimnīcas palātā dienas paiet daudziem citiem slimniekiem, kam mājās nav attiecīgu apstākļu un kopšanas iespēju. Taču Eduards šajā padzīvojušo vīru kompānijā ir īpašs. Īpašs ar to, ka jau vairākus gadus ik dienas vismaz desmit stundas nodarbojas ar zīmēšanu, sacer dzejoļus, zīmējumu veidā uz papīra izklāsta savus, mūsu prātam šķietami dīvainus, izgudrojumus. Mēģināšu atainot to, ko mūsu sarunas laikā Eduards Rimša pastāstīja par sevi un savām fantāzijām.

— Kanādas kritiņi un flomasteriem līdzīgie Korejas zīmuli ir mani darba rīki. Tos pērku par savu naudu. Sakrāju un tad lūdzu, lai kāds atved no Daugavpils tirgus, kur viena serdīte maksā 40 santīmus. Tagad varu zīmēt kaut desmit stundas no vietas. Bet pirmo reizi zīmēt pamēģināju Saleniekos, kur mūs visus no slimnīcas pārvietoja, kamēr šeit notika remonts. Man tas bija jādara, lai «jumts nenobrauc» galīgi šķērsām. Bezdarbība cilvēkam ir ļaunāka par visu.

Pirmie mēģinājumi bija noturēt rokā zīmuli. Linijas nevarēju taisni novilkēt. Meklēju paņēmienu, kā veidot attēlu, trenējos stundām ilgi. Pirmie zīmējumi bija pavisam naivi, vēlāk sāku meklēt zīmējumu telpiskumu. Kad biju ietrenējies strādāt ar papīru, sāku apgūt audumu. Dakteris Krimāns atļāva ņemt vecos palagus, sagriež gabalos, nostiprina, un es zīmēju.

No kurienes man sižeti rodas? Kā kuro reizi. Lielāko tiesu izdomāju no galvas. Vienīgi Latvijas prezidenti Vairu Viķi-Freibergu pārzīmēju no mazas bildītes avīzē. Izdevās labi, visi, kas redzējuši, saka, ka esot gluži kā dzīva. Viens no pēdējiem darbiem ir «Rakstošais mūks». Bija vakars, vāja gaisma krita no loga puses uz manu gultu. Skatījos uz saņurcīto segas pārvalku un pēkšņi ieraudzīju seju — mūks kas mūks. Tūlīt ņēmu rokā papīru, ātrumā uzmetu skici, lai līdz rītam neaizmirstas. Galvenais ir noķert isto mirkli.

Mūsu virēja kritizēja, ka man sieviešu sejas esot pavisam nesievišķīgas. Cītīgi trenējos pēc tam. Nu liekas, ka veicas labāk. Lūk, pašlaik zīmēju meiteni, ar kuru īsu brīdi biju pazīstams Minskā. Tas bija pirms astoņpadsmit gadiem. Atdaucu atmiņā un zīmēju. Citreiz vakarā skatos uz tukšu auduma gabalu. Skatos, kamēr audumā gluži kā uz fotopapīra parādās attēls. Ar visām krāsām, visiem toņiem. No rīta tik spēj skicēt.

Arī bērnībā man patika zīmēt. Skolas laikā klasē biju noformētājs. 1. maijs vai Jaungads — zīmēju visu, ko vajadzēja. Bet par mākslinieku nedomāju mācīties. Mans sapnis bija kļūt par dziedātāju, gribēju mācīties konservatorijā. Taču vienpadsmitajā klasē, kad bija jāsaņem gatavoties eksāmeniem, saasinājās slimība. Laikam no nerviem... Tā mani sapņi arī palika tikai sapņi.

Bet ko tu liktenim pretī turēsi, jāprot ar viņu sadzīvot. Cenšos savas dienas ar visādiem darbiem aizpildīt. Esmu te kā tāds vietējais rakstnieks un dzejnieks. Sieviešiem saceru romantiskas balādes par mīlestību. Viriešiem man savs repertuārs — drusku bezkaunīgi dzejoliņi un pasakas. Dakteris Krimāns svešākai sabiedrībai man neļauj tādus lasīt, tad nu es vakaros istabas vīrus iepriecinu. Vēl rakstu arī stāstu, būs lauku variants par Ivanu. Divas daļas jau gatavas, trešā jāpabeidz. Arī pirmie stāsti un dzejoļi man radās nejauši, bija nolūks iemācīties rakstīt vēstules.

Kad negribas ne zīmēt, ne dzejot, saceru krustvārdu mīklas vai arī domāju par kādiem izgudrojumiem. Piemēram, domāju, kā jāpārtaisa automobiļu lukturi, lai tie naktī neapžilbinātu pretim braucošos vadītājus vai gājējus. Esmu izgudrojis variantu, kā mašīnas var pārkrāsot bez īpašām pūlēm vai katru dienu. Man ir rasējums portatīvam pelnu traukam, kuru var visur ņemt līdzī, lai cigaretes nav jāmet uz ielas.

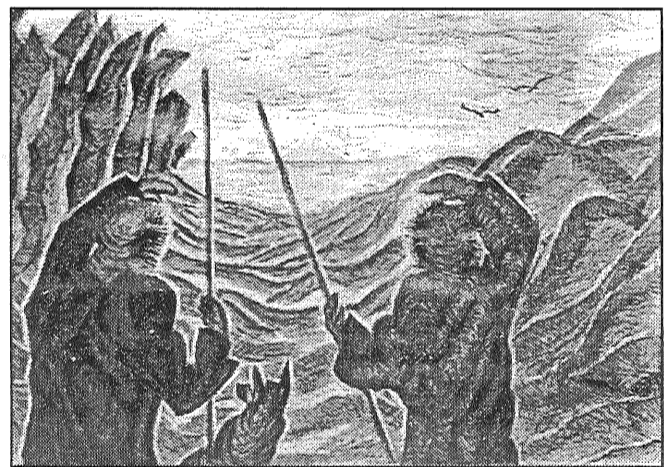
Esmu stingri nolēmis piepildīt kādu vēlēšanos — nostāties

● Eduards Rimša ar savu jaunāko darbu — meiteni no Minskas.

● «Rakstošais mūks».

● «Mednieki». Foto: M. Rukosujevs

uz savām kājām. Vēl nesam taču biju pavisam gulošs. Tad nodomāju, ka man jāpasēž. Saņēmu sevi rokās, sakopāju spēkus un apsēdos. Jūs nevarat iedomāties, kas tā bija par sajūtu, kad pēkšņi pa logu ieraudzīju cilvēkus uz ielas. It kā pasauli no jauna atklāju. Sākumā spēju tikai minūtes desmit nosēdēt, tagad jau varu pa stundai. Kaut nu varētu atsākt staigāt...

□□□

Eduards gatavs runāt un stāstīt stundām ilgi. Pats smejas, ka vakaros runājot tik ilgi, kamēr visi istabas biedri jau aizmiguši. Taču mums, lielajam vairumam, kuri uzskata sevi par šādā vai tādā veidā dzīves apdalītiem, ne prātā neienāk, ka patiesībā nemaz nezinām, ko nozīmē ciešanas. Eduards var būt mūsu skolotājs tajā procesā, ko saucam par sevis izzināšanu. Viņš lūdz tikai vienu — kaut varētu atsākt staigāt. Un nesavtīgi dalās savos talantos.

Aglonas lauku slimnīcas direktors Vadims Krimāns pastāstīja, ka Eduarda darbi sagatavoti izstādei. Viņš cer, ka tos varēs izstādīt kādā veselības aprūpes iestādē invalīdiem. Un vēl cer, ka kaut kur Latvijā vai citur ir cilvēks, kas spējis viņu izārstēt. Eduardam vēl tik daudz darāmā.

Liieldienas ir lielākie kristiešu svētki

● «Esiet priecīgi!» novēl Līvānu luterāņu draudzes mācītājs Ēvalds Bērziņš.

● Mācītājs Ēvalds Bērziņš aicina ticīgos pie dievgalda. Foto: G.Kraukle

Ginta Kraukle

Šīs Liieldienas evaņģēliski luteriskās baznīcas Līvānu draudzes mācītājam Ēvaldam Bērziņam te būs septiņas. Īpaši nav iznācis skaitīt, cik pa šo laiku bērni nokristīti, cik iesvētīti, cik pāri salaulāti un cik cilvēki mūžībā aizvadīti. Kalpot nākas pavisam četrās draudzēs — Pļaviņu, Unguru, Līvānu un Kalupes.

— Vai jau bērni zinājāt, ka kļūsi mācītājs?

— Nē, bērni par to nedomāja, kaut arī izaugu kristīgā ģimenē. Cilvēks var būt kristīgi audzināts, bet neticīgs, jo ceļš pie Dieva jāmeklē pašam. Skolas laikā mani interesēja elektronika, mācījos mūzikas skolā. Spēlēju akordeonu, klavieres, mazliet arī ērģeles. Bija laiks, kad ļoti nopietni gribēju studēt mūziku, taču lietas sakārtojās pavisam citādi. Pats nāku no Daugavpils puses. Daugavpils draudzes mācītājs un vēlāk arī prāvests bija mans tēva brālis. Ar ģimeni bieži gājām uz dievkalpojumiem arī Krustpils draudzē, kur kalpoja Herberts Bikše. Viņš vadīja Bībeles stundas, darbojās ar kristīgajiem jauniešiem. Ar mācītāja gādību manās rokās nonāca kasete ar mūsdienīgu kristīgo mūziku, man tā patika, pat savīļņoja, un tas bija ļoti spēcīgs emocionāls pārdzīvojums, taču pamazām tas noplaka, jo apkārtējā dzīvē jau viss palika pa vecam. Līdz kādai nometnei, ko arī organizēja mācītājs Herberts Bikše. Tur satikās kristīgi jaunieši ar kopīgām interesēm. Skanēja dziesmas un lūgšanas, un tā bija ticība dzīvā, nepa-

starpinātā veidā. Man tā bija vajadzīga, es gribēju iedziļināties šajā ticības pasaulē. Nebija manā dzīvē tāda lūzuma brīža, pie atziņas, ka vēlos kalpot Dievam, nonācu pamazām, tam sekoja mācības Teoloģijas fakultātē.

Cilvēkam ir svarīgi iekšēji sagatavoties kādam savas dzīves pagriezianam. Arī mans ceļš uz kalpošanu nebija tik gluds, kā varētu likties. Es ilgi šaubījos, vai varu uzņemties šo atbildību, vai spēju kļūt par mācītāju. Jāatzīst, es ilgi nespēju iedomāties, ka spēšu vadīt bēres, ko sacīšu tuviniekiem, palicējiem. Tā bija mana lielā problēma, taču es lūdzu Dievu, un viņš mani uzklausīja. Saņēmu piedāvājumu vadīt Pļaviņu draudzi, tā radās arī pirmā pieredze. Es pat neatceros, kur vadīju pirmās bēres, un ko tajās sacīju, taču atceros, ka man bija ko teikt. Dievs man deva vajadzīgos vārdus.

— Kādas pārdomas jūsos atnāk reizē ar Liieldienu laiku?

— Prieks un pacilātība — tās ir pirmās lietas, ko gribu nosaukt. Es īpaši necenšos akcentēt svētku laiku un parasto laiku, jo gada ritējumā kristieši «iziet» cauri visiem evaņģēlija notikumiem. Īstenībā nevis Ziemassvētki, bet Liieldienas ir kristiešu lielākie svētki. Katrai lietai ir sava vieta, taču, ja nebūtu Liieldienu un Kristus augšāmcelšanās, ja Jēzus dzīve beigtos ar nāvi, vai tad tai būtu jēga? Klusās nedēļas un Liieldienu laikā radušies daudzi izcili muzikāli skaņdarbi, jo cilvēkiem šis laiks vienmēr bijis nozīmīgs, piesātināts. Klusās nedēļas laiks ir pārdomu laiks, Dievs jau nav devis savu dēlu, lai mēs vienreiz gadā atzīmētu Liieldienas vai Ziemassvētkus, bet lai mēs katru dienu aizvadītu kopā ar Viņu un rēķinoties ar Viņu. Tas ir pamats. Žēl, ka reizēm, svinot svētkus, mēs cenšamies garīgo vienkārši «pievilkt» klāt.

Pūpolsvētdienas sprediķi es citēju Mateja evaņģēlija 7. nodaļu, kurā teikts «...jo vārti ir plati un ceļš ir plats, kas aizved uz pazušānu, un daudz ir to, kas pa tiem iet. Bet šauri ir vārti un šaurš ir ceļš, kas aizved uz dzīvību, un maz ir to, kas to atrod». Mums katram ir tikai divi ceļi, tāpat kā tas bija Kristum. Viņš kļuva cilvēks, cieta apsmieklu un pazeļojumu, mira pie krusta par mūsu grēkiem un augšāmcelās. Viņš nevairījās šaurā ceļā. Arī mums ir izvēle. Ikdienā, protams, nav tā dramatisma, taču ne vienmēr Kristus ceļa gājējs ir sabiedrības saprasts.

— Liieldienās uz baznīcu nāk daudz dažādi cilvēki, kā jums izdodas atrast istos vārdus, lai viņus uzrunātu?

— Daudz lasu kristīgo literatūru, periodiku, gatavojos sprediķim. Pļaviņu draudzē cilvēki pēc dievkalpojuma var saņemt manis uzrakstīto sprediķi, ja viņi vēlas to pārlasīt un pārdomāt, taču pateikt jau iznāk krietni vien vairāk. Runāju es, taču cilvēkus var uzrunāt vienīgi Svētais gars. Tādēļ arī daudzi nāk uz baznīcu, jo te ir Svētā gara klātbūtne, ticīgais ir sagatavojies uz klausīt un tapt uzrunāts.

Cilvēkos ir jūtama tāda kā distancētība, bijība pret mācītāju. Mācītājs ir īpašs cilvēks, taču viņš nav svešs vai nejutīgs, viņš arī ir cilvēks, tāpēc ticīgajiem nevajadzētu baidīties nākt un parunāt. Viegli ir ar jauniešiem, viņos nav šo baiļu.

— Vai jūsu dzīvē ir kāda atziņa, pēc kuras vadāties, un kura vada jūs?

— Es esmu optimists. Esmu laimīgs cilvēks. Prieks, drošība un miers mani vada. Var jau smaidīt, bet iekšēji būt nepmierināts un drūms. Apustulis Pāvils ir sacījis: «Esiet priecīgi!» Ne vienmēr tas nozīmē lēkāt no prieka vai smaidīt pa visu seju. Tā nav izpausme, bet tas ir pamats, uz kā mēs savu dzīvi būvējam.

Der atcerēties

■ Ja Zaļās ceturtdienas rītā ola uz jumta nesasalst — būs laba vasara. ■ Ja Zaļajā ceturtdienā cērt kokus, mājā visi koki sāk kalst. ■ Ja Lielā piektdiena skaidra, būs labs sienu laiks. ■ Agri no rīta Lielajā piektdienā jāiet uz upi mazgāties tekošā ūdenī, tad izzūd visas kaites, īpaši ādas slimības. ■ Liieldienās, pirmo olu ēdot, nedrīkst to saskrāpēt, jo tad būs tik daudz slimību, cik olai skrāmbu. ■ Ja Pirmajās Liieldienās list lietus, tad līs katru svētdienu līdz pat Vasarsvētkiem. ■ Ja Liieldienās olu čaumalas labi atdalās, būs laba linu raža. ■ Liieldienās ar olām jāmainās, citādi vistas nedēs un cāļi nepadosies. ■ Kam stiprāka ola, tas ilgāk dzīvos. ■ Kas Liieldienu olas zog, tas paliek plīks kā ola. ■ Ziemassvētkos jāvelk jauns krekls,

lai arī raibs, Liieldienās — balts, lai arī vecs. ■ Liieldienu rītā pirms saules jānomazgājas skaidrā avota ūdenī, tad to vasaru nav karsti, un neviens nekā ļauna nevar padarīt.

■ Līdz pat 16. gadsimtam gads Eiropā, un ne tikai tur, sākās ar Liieldienām, visilgāk šī tradīcija noturējās Dienvidēiropā — Bulgārijā, Dienvidslāvijā, Albānijā. Olu krāsošanas tradīcija raksturīga daudzām tautām, tā saistīta ar saules kultu. Latvijā olas krāso sīpolu mizās, egļu skujās, bērzu lapās, sūnās, dzijā, ietītas lūpatīnās un apvīlītas putrainos.

Ar vara vitriola šķīdumu uz vāritas olas čaumalas uzraksta novēlējumu. Olu nomazgā galda etiķī. Pēc mazgāšanas etiķi uzraksts uz olas čaumalas izzūd, bet olu nolobot, uz tās baltuma ēdājs atradīs pārsteigumu.

Kas nokrāsoja pirmo Liieldienu olu?

Olu krāsošanu pazina jau senajā Ēģiptē. Parasti olas krāsoja sarkanā krāsā, jo tā pasargāja no burvestības.

Kur dzīvo Liieldienu Zaķis?

Liieldienu Zaķa dzimtene ir Vācija. Liieldienās Vācijā tiek sumināta pavasara dieviete Ostera. Viņa arī sūta pie cilvēkiem savu labo gariņu Zaķi.

Amerikā

Lielā piektdienā tiek saukta arī par Labo piektdienu. Līdzīgi kā Ziemassvētkos, arī Liieldienās bērni Amerikā saņem pilnu zeķi ar šokolādi un karamelēm. Vašingtonā ir tradīcija doties pie Baltā nama, kur bērni kopā ar valsts prezidentu meklē Zaķa atnestās olas.

G.Kraukle

Man atnāca Liieldienas Ar baltām oliņām

Ginta Kraukle

Mēs visi jau dzīvojam Liieldienu noskaņās. Vēl šodien un rīt tiks tīrītas un postas mājas, spīrgtajam pavasara vējam ļaujot izskriet cauri visām istabām, līdz aiznesot ziemas tumsu un aukstumu, un uzreiz elpot kļūs vieglāk — pavasaris! Liieldienās neiztikt bez krāsotām olām, tās jākrāso katrai saimniecei, lai būtu satīcība gan savējo, gan kaimiņu starpā. Liieldienas ir saules atgriešanās svētki, tā Liieldienu rītā virs apvāršņa šūpojas trīsreiz uz vienu, trīsreiz uz otru pusi. Tā radies paradums Liieldienās šūpoties. Liieldienas ir izteikti latviski svētki, taču šajā dienā daudzi no mums iet baznīcā, lai noklausītos prieka vēsti — Kristus ir augšāmcelies. «Ko jūs meklējat Dzīvo pie mirušajiem? Viņa šeit nav. Viņš ir augšāmcelies», — sacīts Evāņģēlijā. Un patiesi — Dievs dod iespēju augšāmcelties katram no mums, arī tam, kas ne uz ko vairs necer, neko negaida. «Lūdziet un jums taps dots, klauvējiet, un jums taps atvērts». Liieldienas ir prieka svētki, pēc garšas ziemas nomāktības, sasaluma, aukstuma. Tūlīt, tūlīt sprāgs vaļā lielie zaļuma vārti, tūlīt debesis piepildīs putnu balsis un zemi asnu dzīvība — mums tikai jābūt gataviem to ieraudzīt, ieelpot, saredzēt un izjust. Tūlīt sāksies arī lielais darba cēliens, tādēļ jo vairāk, ļausimies būt priecīgi kā bērni, jo rītdiena, lai kāda arī tā būtu, atnāks pati.

Liksmas un svētīgas Liieldienas jūsmājās!

Noslēdzies arī konkurss «Manas Liieldienas», kurā laikraksta «Novadnieks» redakcija aicināja pastāstīt, kā Liieldienas sagaida un svin jūsmājās. Pateicamies visiem, kas atrakstīja vēstules un dalījās pārdomās. Īpašu prieku redakcijas darbiniekiem sagādāja mūsu vismazāko lasītāju atsūtītās krāsainās un košās vēstulītes. Pārsteiguma balvas nolēmām piešķirt tieši viņām — Ievai Vaivodai no Vanagiem, Zanei Pauniņai no Stabulniekiem un Sintijai Vasiļevskai no Riebiņiem. Lūk, ko Liieldienu svinībām iesaka bērni:

«Man Liieldienas saistās ar Kristus augšāmcelšanās svētkiem un šūpošanos. Olas krāsojam jau dienu iepriekš. Olas var krāsot sīpolu mizās, sūnās, rudzu zālē. Kad olas nokrāsotas, tajās var ieskrāpēt Liieldienu rakstus. Uz nekrāsotas olas ar vasku var uzzīmēt Liieldienu ornamentus. Tad olas liek katlā un krāso. Pēc krāsošanas vasks nokrīt un tā vietā redzami balti zīmējumi. Liieldienu galdu papildinās vāze ar pūpoliem. Šķīvi, kurā saliktas baltas un krāsainas Liieldienu olas, uz kociņiem starp olām var ielikt papīra putniņus» (Ieva Vaivode 14 gadi).

Istabas rotāšanai Zane Pauniņa (12 gadi) iesaka izgatavot «olu zaķi». «Nepieciešama līme, balts vai krāsains papīrs, zīmuļi, baltas vistas spalvas, izpūsta olas čaumala. Olai cauri jāizver diegs. Tai priekšā no aplikāciju papīra uzlīmē acis, degunu un muti. Augšā pielīmē divas baltas papīra ausis. Tām aizmugurē var pielīmēt spalvas, lai izskatās piemīlīgāk».

«Tuvojas mani mīļākie svētki — Liieldienas. Vīpīrims es eju uz parku, lai salāstītu dažādus dabas materiālus, ko izmantotu rotājumiem un kompozīcijām — sūnas, ķērpji, interesanti zari, var atrast pa kādam ziedīņam un lapiņai. Visu gadu es krāju olu čaumalas, no kurām izpūsts saturs. Putniņu gatavoju šādi — olas čaumalai abos sānos izurbju caurumiņus. Aste, spārnu un knābju vietā caurumiņos lieku dažāda lieluma krāsaina papīra vēdekliņus. Šos rotājumus piekaru pie griestu lampām dažāda garuma pavedienos» (Sintija Vasiļevska 3. kl.).

Pārsteiguma balvas autores var saņemt laikraksta redakcijā Preiļos, Aglonas ielā 1, iepriekš piezvanot pa tālr. 22059.

Lieldienu noskaņas pagastos

Sutru pagastā Lieldienu priekšvakarā iznāca pagasta avīzes «Cerība» šī gada pirmais numurs. Tajā publicēts pagasta padomes apsveikums Lieldienās, paziņojums par svētku Misi, kura Znotiņu baznīcā notiks 22. aprīlī pulksten 17.00. Draudzes locekļi tika aicināti pirms tam, 19. aprīlī piedalīties baznīcas apkārtnes un iekšpuses sakopšanas darbos.

«Cerība» pagasta iedzīvotāji tiek aicināti sakopt arī savas mājas. Atgādināts, ka Preiļu Valsts tehniskās uzraudzības inspekcija pagastā rīkos atkārtotu tehnikas skati, kura notiks 8. maijā. Publicēta informācija par šogad notikušajām pagasta padomes sēdēm.

Tālāk avīzīte pievēršas nepatīkamām lietām. Publicēts komunālo maksājumu parādnieku saraksts, kopā 10 uzvārdi. Lielākās nesamaksāto parādu summas ir 115, kā arī 79 latī. Gandrīz visi parādnieki strādā, un parādi sakrājušies tādēļ, ka dzīvokļu īpašnieki tišuprāt izvirājušies no maksāšanas.

□□□

Arī Rožkalnu pagasta iedzīvotāji uz Lieldienām saņems šogad pirmo avīzes «Rožkalnu ziņas» izlaidumu. Tās redkolēģija: pagasta padomes priekšsēdētāja Astrīda Spuriņa, kultūras nama vadītāja Aiga Vingre, bibliotekāre Maruta Lazdāne, uzņēmējdarbības atbalsta centra vadītāja Ruta Norkārkle parūpējušās par plašu pagasta notikumu atspoguļojumu, informācija par pagasta padomes sēdēm. Izdevumā ir lasāmi arī zemes nodokļa parādnieku uzvārdi. Sniegta informācija par paredzētajiem lielākajiem sarīkojumiem — Rožkalnu, Vārkavas, Upmalas un Daugavpils rajona Kalupes pagastu pašdarbnieku salidojumu, kas paredzēts 29. aprīlī, bērniņas svētkiem, kas notiks 27. maijā.

□□□

Lai bez raizēm visi Rušonas pagasta iedzīvotāji varētu nokļūt uz Lieldienu dievkalpojumu Rušonas baznīcā, padome parūpējusi par autobusu, kas 23. aprīlī kursēs pa maršrutu gar Kastīri un Aglonas staciju.

Rušonas pagasta sieviešu iniciatīvas grupu dalībniecēm pirmssvētku dienās darba daudz. Viņas stāda plūmes, ķiršus, upenes un citus ogulājus un puķes, ko nopirka kopīgajā izbraukumā uz Višķu lauksaimniecības tehnikumu un pie pagasta zemnieces Sandras Ozolas.

Savukārt abu pagastā esošo — Rušonas un Gailišu pamatskolu bērni rosīgi darbojas projektu nedēļā, gatavojot kopīgu darbu par pagasta vēsturi. Viņi apmeklēja daudzus pagasta vecākos iedzīvotājus.

□□□

Riebiņu kultūras namā atklāta izstāde «Lieldienu priekam», kurā skatāmi pagasta amatnieku jaunākie darbi. Valentīna Skutele izstādē piedalās ar pinumiem. Neparasti tas, ka pirmo reizi Valentīna Skutele pinumiem izmantojusi dažādu krāsu klūdžiņas.

Marina Belova un viņas meita Jekaterina ir redzes invalīdes. Tomēr viņas darina brīnišķīgas glezniņas. Marinas darbos redzami ziedi, klusā daba, ir glezna ar zirgu. Bet Jekaterina vairāk iecienījusi ainavu gleznošanu.

Tekla Bature šoziem noadījusi skaistus cimdus, kas skatāmi izstādē. Dzintra Batkovska izstādē piedalās ar brīnišķīgu pinumu. Šo māku viņa tikai nesen apguvusi, un pirmie darbi jau atdāvināti citiem. Bez tam izstādē redzami Dzintras adītie apģērba gabali. Savukārt viņas meitas Maija, Kristīne, Inese iesniegušas darbus kultūras nama izsludinātajā konkursā «Labākais Lieldienu rotājums».

Amatnieku izstādē skatāmi arī jaukie Martas Kavinskas tamborējumi un Monikas Daugavietes lietās sveces.

Optimizēt — nozīmē atņemt nākotni

Līvija Rancāne

Rožkalnu pagasta Rimicānu pamatskola ir atvērta 1912. gada 1. septembrī toreiz vēl Daugavpils apriņķim piederošajā Rimicānu ciemā Ksaverā Vingra mājās. 1936. gadā sāka celt jauna skolas ēka, un tajā gadā skolā sākušās mācības. Apmēram 60 skolēniem paredzētajā skolā piecdesmitajos gados satilpis vairāk nekā simts bērnu. Deviņdesmitajos gados skolēnu skaits atkal sācis rauties mazumā. Šis īsais atskats vēsturē liecina, ka vietējai skolai būtībā ir vēl garāks mūžs nekā pašai valstij, kuras pēc stāža un gadiem visjaunākie ministri skolas izglītojošo un kultūrvēsturisko nozīmi vērtē tikai pēc pašreizējo skolēnu skaita. Jā, pašlaik šeit mācās 37 skolēni. Tomēr nākamajā mācību gadā skolā būs 45 skolēni, jo daudz bērnu uzsāks mācības pirmajā klasē. Arī turpmākajos gados skolēnu skaits būs pāri četrdesmit. Taču, sākot ar 2003. gadu, pirmklasnieku skaits samazināsies līdz diviem trim, jo līdz skolām būs nonācis demogrāfiskās krīzes vilnis, kad par pirmklasniekiem kļūs 1996./97. gadā dzimušie bērni.

Pamatdarbā strādā pieci skolotāji ar augstāko izglītību, vēl četri strādā amatu apvienošanas kārtībā. No Preiļiem brauc skolotāji, kas pasniedz amatu mācību zēniem, angļu valodu, no Līvāniem ierodas mūzikas skolotāja. Ceļa izdevumi tiek apmaksāti no pagasta budžeta. Trīs skolotāji beiguši datorzinību kursus, pedagogi papildina zināšanas arī citos kursos. Skaidrīte Zelčāne ir ieguvusi otru specialitāti. Skolēni papildus mācību priekšmetiem var nodarboties ar kokapstrādi, tehnisko jaunradi, dejām, mūziku, skolā notiek arī ticības mācības stundas. Kad Velta Ziemele pirms četriem gadiem sāka strādāt par direktori, skolā nebija ne datoru, ne iespējas tos iegādāties. Direktore nodibinājusi kontaktus ar Latviesu nacionālo fondu Stokholmā. 1997. gada vasarā pie direktores mājās ieradās fonda pārstāves, bet nedaudz vēlāk saņemts ielūgums uz Rīgu, kur viesojās fonda ģenerālsēkretārs Andrejs Eglītis. Viņš arī iedeva skolai jaunu datoru. Vēl pēc kāda laika šis pats fonds uzdāvināja jaunu printeri. Pēc tam direktore no avīzes uzzinājusi par latviešu kultūras biedrību «Tilts», kas darbojas ASV, un uzrakstījusi tai vēstuli. No biedrības vispirms saņemts ieteikums mēģināt sameklēt savus Amerikā dzīvojošus novadniekus un lūgt palīdzību viņiem. Bet tādu nav bijis, un tāpēc biedrība «Tilts» pati pērnajā vasarā skolai uzdāvināja divus datorus. Vēl viens dators tika nopirkts par pagasta līdzekļiem, un šī mācību gada sākumā skola no rajona izglītības pārvaldes saņēma datoru LIIS programmas ietvaros. Pat 5. klases skolēni apguvuši rakstīšanu ar datoru, prot noformēt vizītkartes. Skolēnu padome ar datoru izdod savu avīzes lappusīti «Aizvien». Skolotāja Skaidrīte Zelčāne, kas ir beigusi datorskursus, par datoriem pirmās zināšanas sniedz jau pat 3. klases skolēniem.

Klases šajā skolā ir apvienotas, un tas nozīmē, ka no skolotājiem tiek prasītas iemaņas vienas stundas laikā strādāt ar divu klašu bērniem.

Rimicānu pamatskolai ir savas tradīcijas, un arī ārpusklases darbā jūtams kopīgs ritms ar visām pārējām rajona skolām. Skolā notiek Mārtiņdienas gadatirgus, jautri un interesanti Ziemassvētku sarīkojumi, ļoti svinīgi tiek svinēta Mātes diena. Vienmēr atbilstoši tiek svinēti valsts svētki. Ir ražas svētki, sacensībās

● Rimicānu pamatskolas direktore Velta Ziemele ir pedagoģe ar 27 gadu darba stāžu. Bet pati skola — ar 88 gadu darba vēsturi. Direktore ļoti cer, ka vismaz tuvākajos gados skolu neskarš tā sauktā optimizācija. Taču viņa arī apzinās, ka tālākā nākotnē, ja dzims tikpat maz bērnu kā līdz šim, skolai optimizācija nebūs vajadzīga...

● Gandrīz visiem Rožkalnu pagasta bērniem, tāpat kā lielākajai daļai laukos, skola ir vienīgā vieta, kur pieejami un apgūstami datori. Rimicānu pamatskolā bez mācību programmām datoros ievadītas daudzas spēles, lai internētā dzīvojošiem bērniem nebūtu jāgarlaikojas. Foto: M. Rukosujevs

savus spēkus pārbauda sportisti, notiek olimpiādes, priekšmetu nedēļas, katru gadu maijā reizē ar veselības nedēļu notiek tūrisma un sporta nedēļa.

Izveidojusies laba sadarbība ar vecākiem. Darbojas skolas padome. Vecāki piedalās sarīkojumos, projektu prezentācijās, kopā brauc ekskursijās, uz teātra izrādēm, katrā sapulcē viņiem ir iespējams iegūt zināšanas pedagogijas teorijā. Pirms diviem gadiem skolā veikts plašs kosmētiskais remonts, kam izlietoti vairāk nekā 3000 latu. 1988. gadā nomainīti logu rāmji amatu mācības darbnīcā un dažās klasēs. Pērn skolas pirmajā stāvā ierīkota jauna elektroinstalācija, šī gada skolas budžetā līdzekļi paredzēti sanitāro mezglu sakārtošanai. Virtuvē tiks ierīkota flīžu grīda. Turpmākajos gados paredzēts uzlabot skolas fasādes izskatu, kā arī nomainīt visus logu rāmjus.

Direktores balsi saklausāma karsta vēlēšanās, kaut visi šie turpmākie gadi sekotu ar visiem remontiem, ar visiem ikdienišķajiem mācību darbiem, ar silto, labvēlīgo, gaišo skolas auru un — ar ticību savai pastāvēšanai. Kaut kur tālu,

Rīgā, jo Latvijā ir tā, ka Latgale no Rīgas ir ļoti tālu, pie ministrijas rakstāmgalda auksti un vienaldzīgi paceļas roka — izsvītrot no skolu saraksta skolas. Mazo skolu reorganizācija būšot jāpārdzīvo daudzām pašvaldībām, jo no 504 Latvijas pamatskolām 161 skolēnu skaits esot mazāks par 100. Mazu pamatskolu uzturēšanu valdība uzskatot par izšķērdību. Nav gan saprotams, kas īsti ar šādu tēzi ir domāts, jo, piemēram, 50 bērnu mācīšana arī izmaksā 50 nevis 500 bērnu mācīšanu. Izšķērdība, bet varbūt pareizāk — infantilisms ir kādai apdzīvotai vietai atņemt vēsturiski veidojušos un eksistējošu kultūras un izglītības centru.

Nav korekti runāt par mazu skolu, jo no pirmā zvana līdz pēdējam visās skolās bērniem jāapgūst viens un tas pats. Un tad, kad ministrijās iet runa par mazām skolām, to slēgšanu un skolu likvidēšanas ceļā ekonomētājiem līdzekļiem, gribas pajautāt — kam paredzēti ietaupītie līdzekļi? Vai tam, lai no savas vides un mājām izrauti, tālās skolās iekārtotiem bērniem izstrādātu un apmaksātu jaunu apgūstamo priekšmetu — «Iepazīsim, iemilēsim savu dzimto pusi»?

«Novadnieks» Jaunsilavu pamatskolā

Ginta Kraukle

Šoreiz ciemojamies vienā no mūsu rajona jaunākajām un skaistākajām skolām — **Jaunsilavu pamatskolā**, kura pērn ruden nosvinēja savu desmitgadi.

Skolas direktore Janīna Usāre atzīst — problēmas, diemžēl, skar ne tikai vecās skolas, laika zobs ieģrauzas arī vēl samērā jaunajās būvēs. Pērnvasar par 6000 latu skolai salabots jumts, problēmas radījis arī ēkas pamatu bojājums. Remonts veikts skolas iekštelpās, «dzīvas» un krāsainas kļuvušas gaiteni un klašu telpas. Tagadējā Līvānu novadā iekļautā Turku pašvaldība skolu uzturējusi un balstījusi visus tās pastāvēšanas gadus, atzīst skolas direktore. Pēc pievienošanās novadam skolasbērniem brīvdienas apmaksātas netiek, par tām nākas maksāt pašiem, taču summa ir neliela — 12 santīmi dienā.

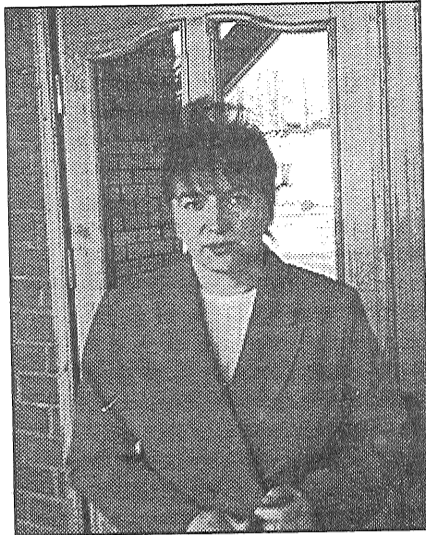
Jaunsilavās tikai viens skolotājs ir pensijas vecumā, vidējais pedagogu vecums svārstās tā ap trīsdesmit. Direktore lepojas ar kolēģiem, piemēram ar mājturības skolotāju Līgu Slicu, kurai allaž tiekot prasīts padoms gan telpu noformēšanā, gan skolas apkārtnes ainavas veidošanā. Viņa ir absolvējusi Jelgavas lauksaimniecības universitātes Mājturības fakultāti, iegūstot vispusīgas zināšanas dažādās jomās. — Pagājušajā vasarā tika mainīts skolas gaiteni vizuālais veidols, tie ieguva jaunu, košu krāsojumu. Pirmo četru klašu gaiteni krāsojām gaiši zaļā. Likās, ka zaļā krāsa varētu atsvaidzināt mazo skolēnu ikdienu, zaļā arī nomierina, jo šis gaitenis parasti ir vistrokšņainākais, — saka Līga Slica. Violetā ir garīguma un iekšējās gudrības krāsa, bet spilgtais, vēsajā krāsu gammā ieturētais krāsu salikums gaitenī, kas ved uz dabaszinību klasēm un laboratorijām ir savdabīgs, taču šai videi piemērots.

Pesimistiskais reālists

— Esmu pesimists, — par sevi saka Jaunsilavu pamatskolas audzēknis Andris Švirks. Andris ir cilvēks ar savām domām un patstāvīgiem spriedumiem. Viņš ir pirmās vietas ieguvējs šī gada bioloģijas un ķīmijas olimpiādēs rajonā, atzinība piešķirta arī rajona fizikas olimpiādē. Andris piedalījās valsts līmeņa bioloģijas olimpiādē, kur guva atzinību, līdz godalgotajai vietai pietrūka ļoti, ļoti maz. Andris pieder tai nelielajai jauniešu daļai, kam diena nesākas un nebeidzas vienīgi ar kompjūteru, viņš labprāt lasa arī grāmatas un raksta domrakstus. Andris kopā ar klasesbiedru Lauri Puntūzi ar labiem panākumiem piedalījās Rīgas Vēstures un kuģniecības muzeja rīkotajā domrakstu konkursā «Mana Rīga uz trešās tūkstošgades sliekšņa». Interesējos, ko Jaunsilavu puisis rakstījis par Rīgu, viņš atbild, ka no četrām piedāvātajām tēmām — vēsture, politika, personīgās pārdomas un fantāzija, izvēlējies ar pilsētas vēsturisko arhitektūru saistītu tēmu. Nepatīk rakstīt par obligāto literatūru, jo tā šķiet samākslota. Līdzināšanās pa gaisu nav viņa stila, Andris stingri stāv uz zemes un apgalvo, ka optimismam neesot nākotnes, tālab viņa pārliecība ir dzīvi un parādības tvērt neizskaistināti, ļaujot tām būt piezemētākām, bez ilūziju mirdzuma.

Meistars ar zelta rokām

ir kokapstrādes skolotājs Jānis Zvirbulis. Viņa roku darbs ir skaistās Jaunsilavu pamatskolas koka durvis ar spožajiem spoguļstikliem. Jānis Zvirbulis Jaunsilavu skolā strādā septīto gadu, ir jauns un idejām bagāts skolotājs. Kopīgi ar sko-

● Jaunsilavu pamatskolas direktore Janīna Usāre atzīst — arī jaunajās skolās problēmu netrūkst.

lēmieni izveidojis unikālus kokgriezumus. Brīnišķīgās Ziemassvētku dzirnavas, kas noskatītas kādā žurnālā, ir pamatskolas puīšu un skolotāja Jāņa kopīgs darbs, tāpat kā miniatūrā lauku sēta. Lielākā problēma ir materiālu dārdzība, saka skolotājs, galdniecībā izmantojams tikai augstvērtīgs koks. Viena kubikmetra galdniecībai piemērotas koksnes iegūšanai vajadzīgi 5 kubikmetri balķu. Tālab materiālu cenas svārstās no 80 līdz 100 latiem kubikmetrā. — Ļoti daudz materiāla nonāk atgriezumos, ne jau viss, ko galdnieks taisa, arī iznāk, gadās brāķis, kas jāzmet. Ar kokmateriāliem reizēm palīdz vietējie uzņēmēji, piemēram, z/s «Rūķīši».

Lai gan valda uzskats, ka mūsdienās var nopirkt gandrīz visu, gluži tā vis nav, apgalvo Jānis Zvirbulis. Piemēram, koksnes dedzinātāju nevar dabūt nekur, problemātiski ir arī ar virpām un kaltiem, to pietrūkst, taču labs instruments maksā bargu naudu. Pašlaik desmit zēniem ir viena virpa. Jānis ir īsts meistars un koka darbos prot izgatavot gandrīz visu — gultas, šūpuļus un kāpnes, kuras uztaisīt nav visnieka lieta. Jāņa mazais dēliņš guļ tēta taisītā bērza koka šūpulī. Jānis Zvirbulis atzīst, ka nevarot savu galdnieka darbu darīt kā pagādās. Labam darbam nepieciešama iedvesma, noskaņa,

gadās, ka nekas neiznāk, tad labāk nemaz nesākt strādāt, stāsta darbīgais skolotājs.

Jaunsilavās vēl joprojām darbojas klašu nevis kabinetu sistēma, kas ir pieņemamāka skolēniem, izveidojas lielāka piederība pie savas skolas un klases, taču grūtības reizēm rodas skolotājiem, kuriem jāstaigā no vienas telpas uz otru, līdz nesot grāmatu un burtņīcu kaudzes. Direktore Janīna Usāre saka, ka pagaidām vēl neesot izlemts, kā būs turpmāk. «No skolas netiek gaidīts dvēseliskais, bet gan kvalitāte mācību darbā. Kabinetu sistēmā šo kvalitāti nodrošināt būtu vieglāk, jo skolotājam viss darbam vajadzīgais būtu pie rokām,» — saka Janīna Usāre. Taču viņa ir pārliecināta, ka mācību darbs skolā ir līmenī, jo gandrīz visiem pedagogiem ir augstākā izglītība, daudzi studē otro specialitāti. Labi sasniegumi ir olimpiādēs, iegūtas vairākas godalgotas vietas un atzinības raksti.

— Skola ir pēdējā, kas paliek no iestādēm un kultūrvides, — saka Janīna Usāre, kad pieskaramies jautājumam par mazo skolu likteni. Jaunsilavās šogad mācās 120 bērni, strādā 17 skolotāji, ēkā atrodas arī bērnudārza trīs grupiņas ar 42 pagasta bērniem. Plašajās skolas telpās bieži tiek rīkotas izstādes, tikšanās, taču direktore atzīst, šobrīd mazliet baida nākotne. Ja fakultatīvie pulciņi tiks atdoti jaunrades centriem, tas būs jauns pārbaudījums lauku bērniem un viņu vecākiem, kam savu lolojumu nāksies sēdināt autobusā vai ar mašīnu vizināt uz pilsētas pulciņiem. Līdz šim viss notika turpat skolā, un tā bija iespēja apliecināties pašam nesekmīgākajam palaidnim, kurš uz skatuves kāpa mirdzošām acīm. Daudziem lauku bērniem tā ir vienīgā iespēja izpausties, uzskata skolas direktore.

● Kokapstrādes skolotāja Jāņa Zvirbuļa vadībā veidotie darbi atzinīgi novērtēti dažādās izstādēs. Viņam līdzas Ziemassvētku dzirnavas.

● Audzināt 8. klasi piekritu nešauboties, saka skolotāja Anastasija Kaktiniece. Foto: G.Kraukle

Lieldienu noskaņas pagastos

Salas pamatskola jau trešo gadu pēc kārtas Lieldienās rīko svētkus vecmāmiņām un vectētiņiem. Viņi skolā tiks gaidīti otrajās Lieldienās. Skolēni ir sagatavojuši svētku koncertu, paredzēti konkursi, atrakcijas, jautras izdarības un, protams, tiks noteikta pati skaistākā krāsotā ola. Bet vai tad kāda Lieldienu ola var nebūt smuka?

□ □ □

Visdrosmīgākie, kam no augstuma nereibst galva un kas uzdrošinās sviesties līdz pat koku galotnēm, var mēģināt šopoties **Raiņa literatūras un mākslas muzeja filiālē Jasmuižā**. Atmodas gados, bet vēl ar kolhoza celtnieku brigādes spēkiem celtās šūpoles joprojām ir lielākās tuvā un tālā apkaimē. Muzeja sezona sāksies tikai 12. maijā, bet pirmajās Lieldienās plkst.16.00 šeit visi tiek gaidīti uz Jasmuižas dramatiskās kopas izrādi «Likteneigo vosora». Komēdijas autore un režisore ir muzeja darbiniece Rasma Zariņa. Pēc Aizkalnes pagasta iedzīvotāju vēlēšanās uzvedums tiek rādīts atkārtoti.

28. un 29. aprīli muzejā paredzamas 20. Latgales keramikas dienas. Notikuma kulminācija gaidāma apmēram ap pulkst. 19.00 pirmajā dienā, kad podu apdedzināmā cepļa liesmas uzsausies visaugstāk.

Lieldienu balles

Rožkalnu kultūras nams

◆ 23. aprīli pulksten 21.00 Lieldienu groziņu balle. Spēlē grupa «Varbūt».

Stabulnieku kultūras nams

◆ 23. aprīli pulksten 20.00 kultūras nama atkal atvēršanas svētki. Koncertā dzied un spēlē Juris Balodis. Ballē spēlēs «Staburags».

◆ 28. aprīli pulksten 22.00 notiks deju mūzikas festivāls «Kopā — jautrāk». Tajā piedalīties aicinātas «Bitīte», «Dinastija», Weiss, AZ, Ēriks Gruzniņš, tas ir, grupas un dziedātāji, kuri kādreiz muzicējuši kultūras nama ansambļa sastāvā. To visu papildinās nakts diskotēka. Skatītāji balsojot noteiks labāko grupu «Vakara favorīts». Kā atskaņas no Lieldienām paredzētas olu sišanas sacensības.

Sīlukalna kultūras nams

◆ 23. aprīli pulksten 22.00 Lieldienu balle. Spēlēs «Kantoris 04».

Sutru kultūras nams

◆ 23. aprīli pulksten 15.00 Lieldienu koncerts, ko sniegs Sutru pamatskolas skolēni un pagasta bērnu ansamblis. Vakarā balle. Spēlēs Valdis Valainis.

Saunas tautas nams

◆ 23. aprīli pulksten 19.00 Lieldienu koncerts. Pulksten 22.00 balle. Spēlēs Ainārs Grāvers.

Vārkavas tautas nams

◆ 23. aprīli pulksten 16.00 visu Vārkavas Zaķu saiets (labos laika apstākļos estrādē). Pulksten 22.00 balle. Spēlēs grupa «Vējš».

Riebiņu kultūras nams

◆ 23. aprīli pulksten 22.00 Lieldienu balle kopā ar grupu «Hameleoni».

Aglonas kultūras nams

◆ 23. aprīli pulksten 14.00 sarīkojums bērniem «Liieldienu šūpoles». Pulksten 22.00 diskotēka jauniešiem.

◆ 24. aprīli pulksten 21.00 Lieldienu balle ar groziņiem vidējai paaudzei. Spēlēs grupa «Dinastija».

Aizkalnes pagasts

◆ 28. aprīli pulksten 23.00 diskoballe kopā ar Inesi no «Eldorado».

Galēnu kultūras nams

◆ 24. aprīli pulksten 15.30 «Lielā teātra diena».

Ziņas sagatavoja L.Rancāne

Stārķi Smelteru apkārtnē

● Stārķu ligzda Smelteru centrā pie Geno-vefas Brices mājām.

● Jolanta Ūzuliņa pie stārķu ligzdas, kas atrodas pie Antona Pastara mājas.

● Helēna Utināne rāda no stārķu ligzdas izkritušo olu. B.Luriņas foto

S alas pamatskolā projektu nedēļā 5. klases skolnieces gatavoja darbu «Stārķi Smelteru tuvākajā apkārtnē». Projekta gatavošanas gaitu sīki aprakstījusi Jolanta Ūzuliņa, minējusi datumus, kurā dienā kas darīts un kādas vietējā pagasta mājas apmeklētas. Meitenes ir iegriezušas visās mājās, kurās ligzdo stārķi, kā arī uzmeklējušas to perēkļus citās vietās.

Savāktas arī pasakas un teikas par šiem skaistajiem putniem. Skolnieces ir pieņēmušas arī māju saimnieku stāstījumus par saviem «apakšmiekiem». No Jolantas Ūzuliņas darba:

«No visiem dzirdētajiem stāstījumiem mums vislabāk patika trīs.

Pēteris Biukšāns, vecs onkulis, pastāstīja par stārķu ģimeni un kraukļu ģimeni. Reiz krauklim nosala bērni, jo uznāca

vienas nakts aukstums. Krauklis pielidoja pie stārķa, skatījās un brīnījās, — kā tā, viņa bērni nosaluši, bet stārķa nē. Abas ģimenes dzīvoja tuvu viena otrai, bet bija draudzīgas, nekad nekāvās.

Tekla Skutele un viņas brālis savus stārķus nesauc par stārķiem vai svēteļiem, bet gan par «ārzemniekiem». Vienreiz stārķis sapinies elektrības vadā, nevarējis tikt ne uz augšu, ne uz leju, bet tad nokritis. Viņa to nesusi istabā, guldījusi, auklējusi, sildījusi pie krūtim, purinājusi, bet stārķis neatžilbis. Vēlāk viņš nomiris. Apglabāts skaistā vietā, pie kokiem un saulītē. Cerams, viņa miesai tur ir labi, bet dvēsele lidinās kaut kur debesīs.

Kādās citās mājās vispirms stāstīja saimnieks, bet pēc tam saimniece Helēna Utināne. Saimnieks stāstīja par to, kā stār-

ķi sagājuši baros, apmēram divdesmit vai vairāk, un tad devušies viens otram pretī. Ar knābjiem cirtuši viens otram. Bet ne jau visi dabūjuši ieknābt un ne jau visiem ieknāba. Šī deļa vai rituāls bijusi jauno stārķu iesvētīšana. Cits notikums par šīs pašas ligzdas iemītniekiem. Stārķus bieži aprējis saimnieku kucēns, bet kādu dienu stārķis nolaidies, lai atriebtos par riešanu. Stārķis kucēnu iedzinis stūrī un sācis tam cirst ar knābi un stipri sist ar spārnēm. Saimnieki nezinājuši, kas tur notiek, bet dzirdējuši tikai «bang», «bung». Pēc kaujas abi bijuši asiņi, bet stārķi pārējie pat nepieņēmuši ligzdā, jo tas bijis gan ar savām, gan kucēna asiņīm.

Vēl bijis arī tā. Stārķēns tika izmests no ligzdas un sasitās. Zemē nolaidās viņa māte un sāka viņu bakstīt, raustīt, plūkt, purināt, bet tad, sapratusi, ka tas ir pa-

galam un to apēdusi. Rūgta patiesība, kurai negribas ticēt.

Kad gājām prom, saimniece mums atdeva olu, ko pagājušajā gadā stārķi bija izmetuši un saimniece paņēmusi.»

Projekta nobeigumā autores apkopojušas kopīgās ziņas par Smelteru stārķiem. Viņu secinājumi ir šādi: «Stārķi ierodas laikā no 27. marta līdz 4. aprīlim vai pat vēlāk. Aizlido laikā no 15. augusta līdz 20. septembrim. Visvecākā ligzda Smelteros ir Ozoliņu mājās, tur svēteļi mājā jau kopš 1965. gada. Trīs stārķu ģimenes šajā apkārtnē dzīvo no 1980. gada, divas no 1990. gada. Viena ligzda izveidota 1993., bet trīs 1997. gadā. Pavisam kopā ir 11 perēkļi. Ļoti bieži stārķu ligzdas ierīkošanai izvēlas elektrības stabus, bet no kokiem vairāk iecienījuši osi.»

Materiālu sagatavoja L.Rancāne

Kelinas Klānas pasaule

Antons Rancāns

18. aprīlī rajona galvenās bibliotēkas lasītava pārvērtās par zāli, kurā sanāca skolnieces un skolotājas. Rakstnieces, divu romānu («Slota no tūreļa mirtēm» un «Baltā odze»)

Kelinas Klānas simpātijas Preiļos pieder daļā dzimuma pārstāvēm. Šī bija autores kārtējā uzstāšanās grāmatu prezentāciju sērijā. Ne tikai rakstīt, bet arī stāstīt viņa prot saistoši, tāpēc tikšanās pagāja tuvības un kopīgas ieinteresētības gaisotnē.

Viņa, istajā vārdā Elīna Koļesnikova (literāro pseidonīmu izvēlējusies no klānu nosaukuma, vārdam pievienojusi brālīša Kondrāta, kurš agri traģiski miris, bijis uzticams rotaļu biedrs, vārda pirmo burtu), raksta par dzīvi divu kādreizējo lielvalstu — Zviedrijas un Polijas, divu kristietības novirzienu — luterānisma un katolisma, bet mūsu dienās Vidzemes un Latgales robežu saskarē pie Lubānas klāniem, notikumiem tagadējā Ošupes pagastā. Stāsts par pašas pieredzēto, strādājot par skolotāju un ciema padomes vadītāju, mirušo izvadītāju un vēl citos amatos. Tās nav notikumu un konkrētu cilvēku rakstiskas fotogrāfijas, bet autores no vietējā materiāla darinātas gleznas, gan ar atpazīstamiem literāro varoņu prototipiem. Viņa turpina strādāt, šoreiz tas būšot vieglāka žanra darbs — kāds trilleris. Vēl gribētu uzrakstīt grāmatu par savu bērnību un jaunības dienām, par pretošanās kustību Lubānas apkaimē, citas. Iekrāts daudz materiāla, iecerēti daudzi sižeti.

Brīnums savām rokām

Antons Rancāns

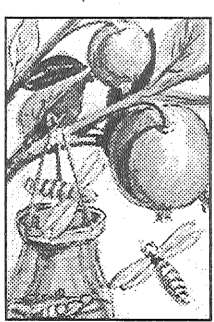
Augļu un sakņu dārziņš noder ne vien gurķu, tomātu un kartupeļu, augļu un ogu ražošanai un uzkrājumiem ziemai, bet arī interesantiem eksperimentiem, izmēģinājumiem, atradumiem.

Zemesnes uz palodzes

Ienākās jau aprīļa beigās un maija sākumā. Bet vispirms augusta vidū dārzā jāizrok jaunie, no ūsām iesakņojušies dzinumi un tādi, kas ir tuvāk mātes augam, jo tālākie ir mazražīgi. Pārstāda seklos podos vai kastītēs, aplaista un aizēnotus noliek iesakņoties. Līdz marta beigām var glabāt sakņu pagrabā.

Lapsenes noslīks

Vasaras nogalē, kad ienākušies sulīgie āboli, ne sauktas un ne aicinātas parādās lapsenes, sabojā skais-tākos. Ar tām nav ko ceremonēt. Zarus jāpakarina platkaklaines pudeles, līdz pusēm pil-ditas ar saldinātu ūdeni. Šie kukaiņi

labprātāk lido pie pudelēm, ne āboliem. Kad trauks pilns ar sliķoņiem, iztukšo un eksperimentu atjauno.

Uz viena celma

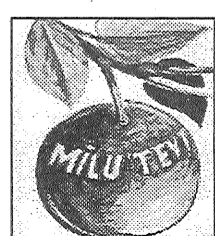
Uz viena celma var izaudzēt baltas un sarkanās rozes. Kā vienai tā otrai noņem mizu, ievainotās daļas saspiež kopā un nosien. Abi zari veido vienu celmu, uz kura uzdzied sarkanbalts brīnums.

Zvirbuļi bēg no ķiršiem

Lai ogu laikā zvirbuļi turas tālāk no ķiršiem, zarus uzkarina ķiploku daiviņas — to smaka putniem liekas tik pretīga, ka tie netuvojas. Vēl var nepažēlot baltu diegu spolīti un aptīt koka vainagu, zarus iekarināt spīdīgas un košas lentes, spoguļu lauskas — arī tas viss atbaida spārnotos izēdājus.

Uzraksti uz āboliem

Kad āboli jau gandrīz ienākušies, bet vēl nav saules apsātināti, uz tiem var veidot monogrammas, sirsniņas, īsus uzrakstus, ar ko pārsteigt ciemiņus.

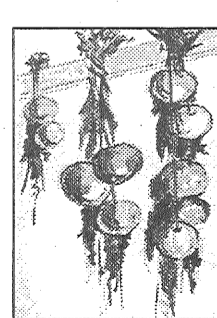
Uz augļiem piestiprina (pielīmē) attiecīgus trafaretus, tuvākajā apkaimē izretina lapas, lai vienmēr ir saules apspīdēti, un gaida, kad «iededzinās» zīmējumu.

Svaigas plūmes kupenā

Pilnām ar pusgataviem augļiem plūmēm apkārt no dēlīšiem un listītēm uzbūvē karkasu, apkrauj ar sienu, pie zemes atstājot atveri, kuru var aizklāt. Iznāk kaudze, kas apsnieg. Plūmes nogatavojas, lapas paliek svaigas un zaļas — ziemas vidū cjiemājam var atnest zaru ar ogām. Lai pārsteigums būtu vēl lielāks, noņem sienu, nojauc karkasu un... sniega kupenā stāv zaļa plūme ar ogām!

Tomāti nogatavojas Ziemassvētkos

Arī tas ir vienkārši. Pirms rudens salnām no dārza atnes tomātu cerus ar bumbuliem un saknēm, cenšoties, lai nenobirst zeme. Ar saknēm uz augšu pakar telpā, kur temperatūra ir no plus 5 līdz 11 grādiem pēc Celsija. Ap Ziemassvētkiem būs svaigi, «nupat no krūma» noņemti sarkani vai dzeltenīgi augļi.

Autora zīmējumi

Sludinājumi ◀ Reklāma ▶ Informācija

Šodien vārdadienu svin — Mirta, Ziedīte.

21. aprīlī — Marģers, Anastasija.

22. aprīlī — Armands, Armanda.

23. aprīlī — Jurgis, Juris.

24. aprīlī — Visvaldis, Rīvars, Nameda.

25. aprīlī — Liksma, Bārbala.

26. aprīlī — Alīna, Sandris, Rūsiņš.

Jaunais televizors tikai par Ls 39?

Atdodiet mums savu televizoru vai radio (var būt nestradājošs) un varat iegādāties mūsdienīgu melnbaltu televizoru «INTERNATIONAL» (diagonāle 37 cm, strādā ar 220 V un 12 V).

...Un Jūs esat notikumu virpulī!

Adrese: Preiļi, Aglonas 1, tālr. 53-23285.

(Televizoru skaits ierobežots!)

Garantija viens gads.

26. un 29. aprīlī pārdos melnus un raibus diennakti vecus cāļus, broileru cāļus un cāļu barību: Ārdavā 7.50, Aglonā 8.00, Jaunaglonā 8.20, Aglonas st. 8.30, Baškos pie autobusu pieturas 8.40, Kastirē 8.50, Preiļos 9.00, Riebiņos 10.00, Stabulniekos 10.20, Galēnos 10.30, Sīļukalnā 10.40, Polkoronā 11.10, Pieniņos 11.30, Smelteros 11.50, L.Anspokos 12.00, Priekuļos 12.10, Rudzātos 12.30, Turkos 13.00, Lūzeniekos 12.40, Livānos pie universālveikala 13.10, Rožupē pie pasta 13.40, Vanagos 14.00, Upmalā 14.20, Rimicānos 14.30, L.Klāparos 14.45, Piliškās 15.00, Pelēcos 15.10, Nīdermuizā 15.20. Mob. tel. 9421131.

SIA «Remontnieks» Aglonas stacijā pārdod:

- ✓ augu aizsardzības līdzekļus (konsultante — Kokorēviča);
- ✓ minerālmēslus,
- ✓ būvmateriālus,
- ✓ āboliņa, timotiņa sēklas, siksipoliņus.

Zemas cenas!

Tālr. 53 65147.

Iepērk mājlopus dzīvsvārā.

Samaksa uz vietas.
Tālr. 44179, 46384.

Pērk jaunlopus, liellopus, zīrgus, aitas.

Samaksa tūlītēja.
Tālr. 55645, 55796.

Uzmanību, lasītāji!
25. aprīlī no plkst. 14.00 redakcijā Preiļos, Aglonas ielā 1 «Novadnieka» lasītājus par viņus interesējošiem jautājumiem bez maksas konsultēs zvērināta advokāte **LILIJA KALNIŅA.**

Lidzi jāņem pase un «Novadnieka» abonēšanas kvīts.

Z/s «Rutki» 22. aprīlī Livānu tirgū «Runcis» pārdos ābeļu, bumbieru, kirsu, plūmju, jāņogu, upenu stādus.

SIA «Piebalgas tekstils» vilnas maiņas punkts rīko izbraukumu: 25. aprīlī 11.00 Rožupē, 12.00 Vanagos, 13.00 Rudzātos, 14.00 Priekuļos, 15.00 Pieniņos, 16.00 Ličos. 26. aprīlī 9.00 Sutros, 12.00 Vārkavā, 13.00 Vecvārkavā, 13.30 Arendolē, 14.00 Pelēcos, 15.00 Aizkalnē, 16.00 Galīšos. 27. aprīlī 8.30 Polkoronā, 9.00 Stabulniekos, 10.00 Riebiņos, 11.00 Jaunaglonā, 12.00 Aglonā.

PUSCENA!

Čau,
pieraksti manu jauno tālruna numuru!

72,- **35,-**

Izdevīgs brīdis ierīkot tālruna līniju!
Līdz 31. maijam *Lattelekom* piedāvā ievērojamu atlaidi — piezvanīti par bezmaksas tālruni 800 8040 un pasūtīti tālruna līniju par puscenu!

Lattelekom Informācijai zvaniet pa bezmaksas tālruni 800 8040

Izlozē piedalās tikai **APRĪLĪ** iegādātās autoīpašnieku obligātās civiltiesiskās apdrošināšanas **POLISES**, kuru termiņš ir ne mazāks par **6 mēnešiem**

APDROŠINĪES

KEMD piedāvā

...UN VINNĒ GOOD YEAR riepu komplektu

Brīvības iela 76, tālr.: 53-22863
Darba laiks: 8.30 - 17.00, otrd. līdz 18.00, /brīvd.: - sest. un svētd./

Preiļu CSDD

Pardod

KIR-1,5, Jula, betona maistāju vai maīna. Tālr. 58554;

2, 3 korpusu arklus. Tālr. 55628;

graudu tīrāmo mašīnu, arpu, ūdens mucu uz riteņiem, divas mazlietotas riepas ar diskām (8,25 x 15). Tālr. 34546;

GAZ-53 pašizgāzēju. Tālr. 75568, mob. tel. 9413773;

piena dzesētāju kannām (6 x 40 l). Tālr. 74235;

māju, govī, telu. Tālr. 73512;

bukšus (kapu mirtes). Tālr. 22415;

govī. Tālr. 74121;

brūnu telīti (8 mēn.). Tālr. 9203405.

Pērk

Ford Sierra, var būt remontējama. Tālr. 54728, 9412478.

Nenokavejiet!

Līdz Lieldienām pasūtiet «Novadnieku» maijam un piedalieties balvu izlozē.

A/s «Preiļu siers» aicina darbā elektroatslēdzniekus.

Prasības pretendentiem:

- ✗ vidējā vai augstākā tehniskā izglītība;
 - ✗ iemaņas radio un elektrotehnikā.
- Pieteikumu un CV iesniegt līdz 2000. gada 1. maijam.

Mūsu adrese: Daugavpils iela 75, Preiļi, LV-5301.
Tālr. 53 21136, fakss 53 21402.

No 19. līdz 30. aprīlim veikalā «Dzintars»

Preiļos, Daugavpils ielā 4

LIELDIENU ATLAIDES!

A/s «Dzintars» parfimērijai un kosmētikai, Amerikas un Baltkrievijas kopražojuma firmas «Markell» kosmētikai.

Visos «Degas» lielveikalos sākas

LIELDIENU ATLAIDES!

No 20. aprīļa visām precēm 30% atlaide!

Sākot no š. g. 25. aprīļa SKOLAS LAIKĀ DARBDIENĀS

autobuss līdzšinējā pilsētas maršrutā «Preiļu pag. — Mēžsētās» plkst. 7.37 turpmāk kursēs līdz pieturai «Stolderi». No Preiļu pag. bez izmaiņām. Stolderos iebrauks plkst. 7.55, no Stolderiem — plkst. 7.57, Preiļu pagastā iebrauks plkst. 8.17, no Preiļu pagasta plkst. 8.20 uz Mēžsētām. Mēžsētās — plkst. 8.37.

Maršrutā «Preiļi — Silajāņi» skolas laikā darbdienās autobuss kursēs plkst. 7.35 no Preiļiem un plkst. 14.38 no Silajāņiem gar pieturām: Červoņiki, Kotļarova, Andrejevi, Antāni.

Pārējos reisos, kā arī augstākminētajos reisos skolēnu brīvlaikos autobuss kursēs gar pieturām Červoņiki un Antāni.

Izmainīts autobusu atiešanas laiks reisā no Preiļiem plkst. 14.00 (līdz šim plkst. 13.00).

Silajāņos plkst. 14.33, no Silajāņiem plkst. 14.38.

P/u «Jēkabpils autobusu parks» pasažieru pārvadājumu daļa